
**BİRLEŞMİŞ MİLLETLER
ÇOCUK HAKLARINA
DAİR SÖZLEŞME**

TÜRKÇE

**SÖZLEŞMENİN 44. MADDESİ UYARINCA HAZIRLANAN RAPOR
İKİNCİ VE ÜÇÜNCÜ İLERLEME RAPORU
TÜRKİYE¹**

¹ Türkiye ilk raporunu 1999 yılında Çocuk Hakları Komitesine sunmuştur (CRC/C/51/Add.54). Komitenin 23 Mayıs 2001 tarihinde yapılan 701 ve 702 nci toplantılarında Türkiye'nin raporu ve ek raporu (bkz. CRC/C/SR. 701-702) değerlendirilmiş ve 8 Temmuz 2001 tarihinde yapılan 721 nci toplantısında sonuç gözlemlerini açıklamıştır.

İÇİNDEKİLER

Paragraphs Page

GİRİŞ

1. RAPORUN YAPISI 3-4
2. SÖZLEŞMENİN HAZIRLANMASI 5

BİRİNCİ BÖLÜM: GENEL UYGULAMA ÖNLEMLERİ (Sözleşme md. 4, 42 ve 44/6. parag.)

1. ÇOCUK HAKLARININ UYGULANMASI (Md. 4)
 - A. SÖZLEŞMENİN ONAYLANMASI 6
 - B. ÇEKİNCELER 7-9
 - C. YASAL VE İDARİ ÖNLEMLER 10-15
2. SÖZLEŞMENİN YAYGIN BİR BİÇİMDE ÖĞRENİLMESİNİ SAĞLAMA (Md. 42, 44/parag 6) 16
 - A. ADALET BAKANLIĞI 17-18
 - B. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI (POLİS – JANDARMA) 19
 - C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI 20
 - D. SAĞLIK BAKANLIĞI 21
 - E. SOSYAL HİZMETLER VE ÇOCUK ESİRGEME KURUMU (SHÇEK) 22
 - GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

İKİNCİ BÖLÜM: ÇOCUĞUN TANIMI (Md. 1) 23-28

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: GENEL PRENSİPLER (Md. 2, 3, 6 ve 12)

1. AYRIM GÖZETMEME (Md. 2) 29-32
2. ÇOCUĞUN YÜKSEK MENFAATLERİ (Md. 3) 33
3. YAŞAMA, HAYATTA KALMA VE GELİŞME HAKKI (Md. 6) 34-39
4. ÇOCUĞUN GÖRÜŞLERİNE SAYGI (Md. 12) 40-44

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: MEDENİ HAKLAR VE HÜRRİYETLER (Md. 7, 8, 13-17 ve 37(a))

1. ÇOCUĞUN KİMLİĞİNİN KORUNMASI (Md. 7-8) 45-47
2. DİĞER MEDENİ HAKLAR VE HÜRRİYETLER (Md. 13, 14, 15, 16) 48
3. UYGUN BİLGİYE ULAŞIM (Md. 17) 49
4. İŞKENCE VE ZALİMANE, İNSANLIK DIŞI VEYA ONUR KIRICI MUAMELE

VEYA CEZAYA MARUZ BIRAKILMAMA HAKKI (Md. 37(A))	50-54
---	--------------

BEŞİNCİ BÖLÜM: AİLE ORTAMI VE ALTERNATİF BAKIM

(Md. 5, 9-11, 18/ parag. 1ve 2, 19-21, 25, 27/parag. 4, 39)

1. AİLE DESTEĞİ (md. 5 ve 18/ parag. 1 ve 2)	55-66
2. EBEVEYN BAKIMINDAN YOKSUN ÇOCUKLAR (Md. 9/ parag. 1-4, 21 ve 25)	
A. YASAL DÜZENLEME	67-68
B. UYGULAMA	69-80
a. <i>Ebeveyn Bakımından Yoksun Kalma Nedenleri</i>	69-72
b. <i>Çocukların bakımından sorumlu olan kurumlar, bakıcılar ve koruyucu aileler</i>	73-76
c. <i>Ebeveyninden ayrılmış, kurumlarda ya da bakıcı ailelerde yaşayan çocuklar</i>	77-78
d. <i>Yerleştirme sonrası ebeveyni ile yeniden birleşen çocukların sayısı</i>	79-80
3. AİLENİN YENİDEN BİRLEŞMESİ (Md. 10)	81
4. YASADIŞI NAKİL VE GERİ DÖNDÜRME (Md. 11)	82
5. SUİSTİMAL VE İHMAL (Md. 19), FİZİKİ VE PSİKOLOJİK TEDAVİ İLE YENİDEN SOSYAL ENTEGRASYON (Md. 39)	83-89
A. YASAL DÜZENLEME	83-87
B. UYGULAMA	
a. <i>Suistimal ve/veya ebeveyn veya diğer akrabalar/bakıcıların ihmalinin kurbanı olarak bildirilen çocuklar</i>	88
b. <i>Tedavi ve topluma yeniden kazandırmak için özel bakım alan çocuklar</i>	89
6. EVLÂT EDİNME (Md. 21)	
A. YASAL DÜZENLEME	90-94
B. UYGULAMA	95-96

ALTINCI BÖLÜM: TEMEL SAĞLIK VE REFAH

1. ENGELLİ ÇOCUKLAR (Md. 23)	
A. YASAL DÜZENLEME	97-100
B. UYGULAMA	101
a. <i>Ebeveynleri özel malzeme veya başka tür yardım alanlar</i>	102-104
b. <i>Akil hastalarına ait kurumlar dahil, kurumlarda veya bakıcı aile gibi kendi ailelerinin dışında yaşayan çocuklar</i>	105-106
c. <i>Normal okullara devam eden engelli çocuklar</i>	107-108
d. <i>Engellilere yönelik özel okullara devam eden engelli çocuklar</i>	109-110

2. SAĞLIK VE SAĞLIK HİZMETLERİ (Md. 24)

A. DOĞUM ÖNCESİ VE SONRASI ANA ÇOCUK SAĞLIĞI	111-113
a. <i>Bebek ve beş yaş altı çocuk ölümleri</i>	114
b. <i>Doğumda kilosu düşük çocuklar</i>	115-116
c. <i>Orta ve şiddetli derecede zayıf, güç kaybeden ve eriyen çocuklar</i>	117
d. <i>Hijyenik sıhhi tesisata ve güvenilir içme suyuna sahip olmayan aileler</i>	118
e. <i>Verem, difteri, boğmaca, tetanos, çocuk felci, kızamık aşılı bir yaşındaki bebekler</i>	119
f. <i>Anne ölüm oranları ve nedenleri</i>	120
g. <i>Doğum öncesi ve doğum sonrası sağlık hizmetlerinden yararlanma</i>	121
h. <i>Hastanede doğan çocuklar</i>	122
ı. <i>Hastane bakımı ve doğum konusunda eğitilen personel</i>	123
j. <i>Çocukların anne sütüyle beslenmesi</i>	124
B. HIV/AIDS BULAŞMIŞ ÇOCUKLAR	125-127
C. ERGEN SAĞLIĞI	128-134

YEDİNCİ BÖLÜM: ÖĞRETİM, BOŞ ZAMAN VE KÜLTÜREL ETKİNLİKLER (md. 28,29 ve 31)

1. EĞİTİM HAKKI (Md. 28)	135
A. OKUMA YAZMA ORANI	136
B. İLK VE ORTA DERECELİ OKULLAR İLE MESLEKİ EĞİTİM MERKEZLERİNE KAYITLI ÖĞRENCİLER	137-139
C. İLK VE ORTA DERECELİ OKULLAR İLE MESLEKİ EĞİTİM MERKEZLERİNE DEVAM ETME VE TERK DURUMU	140
D. ÖĞRETMEN-ÖĞRENCİ ORANLARI	141
E. OKUL ÖNCESİ ÖĞRETİM ALAN ÇOCUKLAR	142-145
F. ALTERNATİF EĞİTİM	146-148
G. EĞİTİM YARDIMLARI	
a. <i>Eğitim materyali yardımları</i>	149
b. <i>Taşınmalı eğitim-öğle yemeği yardımları</i>	150
c. <i>Şartlı nakit transferleri eğitim yardımları</i>	151-152
2. KÜLTÜREL ETKİNLİKLER (Md. 31)	153-157

SEKİZİNCİ BÖLÜM: ÖZEL KORUMA ÖNLEMLERİ(md 22,30,32-36,37(b)-(d), 38, 39 ve 40)

1. MÜLTECİ ÇOCUKLAR (Md. 22)	158
-------------------------------	-----

A. UYGULAMA	159
B. MÜLTECİ ÇOCUKLARIN ÖĞRETİM VE SAĞLIK HİZMETLERİNDEN YARARLANMA HAKLARI	160-161
2. SİLAHLI ÇATIŞMALARDAKİ ÇOCUKLAR (Md. 38); FİZİKİ VE PSİKOLOJİK TEDAVİ İLE YENİDEN SOSYAL ENTEGRASYON (Md. 39)	162
3. ÇOCUK CEZA ADALETİ SİSTEMİ (Md. 40)	
A. TÜRK HUKUKUNDA ÇOCUKLARIN YARGILANMASI	163
a. Ceza sorumluluk yaşı	164
b. Cezalar bakımından çocuklara ilişkin bazı durumlar	165-166
c. Çocuklara uygulanacak güvenlik tedbirleri	167
d. Suça sürüklenen çocukların hakları ve bunlar hakkında uygulanacak özel tedbirler	168-172
e. Suça sürüklenen çocuklar hakkında soruşturma	173
h. Cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi	174
B. SAYISAL VERİLER	
a. Emniyet Genel Müdürlüğü çocuk polisinin suç işlediği şüphesiyle emniyet birimlerine gelen ve hakkında işlem yapılan çocuklar	175-178
b. Hukuki veya başka tür yardım sağlanan davalar	179-180
c. Çocuk Mahkemelerince karara bağlanan davalar	181-182
d. Eğitimevinin özel eğitim programlarına katılan çocuklar	183
e. Mükerrer suç işleyen çocuklar	184
C. ÇOCUKLAR HAKKINDA UYGULANAN TEDBİRLER VE CEZALAR	185-191
4. ÇOCUK İŞÇİLİĞİ DÂHİL OLMAK ÜZERE, ÇOCUKLARIN EKONOMİK OLARAK SÖMÜRÜLMESİ (Md. 32)	
A. ÇOCUK İŞÇİ OLARAK İSTİHDAM EDİLEN VE ASGARİ ÇALIŞMA YAŞININ ALTINDAKİ ÇOCUKLAR	192-207
B. ÜCRETSİZ TEMEL EĞİTİM VE MESLEKİ EĞİTİM	208-210
5. UYUŞTURUCU VE MADDE BAĞIMLILIĞI (Md. 33)	211-213
6. CİNSEL SÖMÜRÜ, SUİSTİMAL VE İNSAN KAÇAKÇILIĞI (Md. 34)	214-223
DOKUZUNCU BÖLÜM: ÇOCUK HAKLARI SÖZLEŞMESİ İHTİYARİ PROTOKOLLER	224-225

GİRİŞ

1. Türkiye Cumhuriyeti üniter, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir. İlk raporda da belirtildiği üzere, idari yapısı güçlerin ayrılığı ilkesine göre yasama, yürütme ve yargı organlarından oluşmaktadır. “Yasama yetkisi”, Türk ulusu adına Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kullanılır. “Yürütme yetkisi”, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından ve “Yargı yetkisi”, bağımsız mahkemeler tarafından kullanılır. Anayasa hükümleri yasama yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer tüm organları ve bireyleri bağlayan temel hukuk kurallarıdır (TC Anayasası m. 11).

2. Türkiye Cumhuriyeti, ilk raporlama döneminden itibaren, Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin genel ilkeleri ve hükümleri çerçevesinde mevzuatında ve idari uygulamasında bir takım gelişmeler sağlamıştır. Bu rapor, 2001 yılında Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesine sunulan ilk raporun devamı olup, 2001–2006 dönemindeki gelişmeleri kapsayan birleştirilmiş ikinci ve üçüncü dönem raporudur.

1. RAPORUN YAPISI

3. Bu rapor, Komitenin rehber ilkelerinde (CRC/C/58/Rev.1, 29 Kasım 2005) belirtilen şekil ve kapsamda hazırlanmıştır. Bu itibarla, rapor, rehber ilkelerde üzerinde durulan başlıklarla uyumlu olarak, dokuz bölümden oluşmaktadır. Anılan ilkeler çerçevesinde hazırlanan rapora üç ek de eşlik etmektedir. EK 1, Türk hukukunda raporlama döneminde gerçekleştirilen değişiklikleri içeren kanun hükümlerinden oluşmaktadır. EK 2, çocuğa ilişkin bütçe bilgilerini, EK 3 ise raporda yararlanılan tablo ve istatistik verileri içermektedir.

4. Türkiye'nin ilk dönem raporunda daha ziyade, Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısı, çocuk haklarına ilişkin yasal düzenlemeler ve uygulaması üzerinde durulmuştur. Türkiye'nin birleştirilmiş ikinci ve üçüncü dönem raporunda ise, Türk hukukunda çocuk hakları konusunda gerçekleştirilen değişiklik ve yenilikler ile uygulama ağırlıklı olarak ele alınmıştır.

2. SÖZLEŞMENİN HAZIRLANMASI

5. Bu rapor, Sözleşmenin ülkemizde uygulanmasından sorumlu kurum olan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü'nün (SHÇEK) koordinatörlüğünde ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, Ankara Barosu, sivil toplum örgütü temsilcileri ve Ankara İli Çocuk Hakları İl Çocuk Komitesinden çocukların katılımı ile hazırlanmıştır. Anılan kurum ve kuruluşların temsilcilerinden oluşan dört alt çalışma grubu oluşturulmuş ve

bu alt çalışma gruplarının derledikleri bilgi ve belgeler Çalışma Grubunda toplanmış ve raporun hazırlanmasında temel alınmıştır. Bu çalışmanın her aşamasında rapor ve ekleri ilgili kurum ve kuruluşlara gönderilerek onların görüşleri ve önerileri göz önünde bulundurulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM: GENEL UYGULAMA ÖNLEMLERİ (Sözleşme md. 4, 42 ve 44/6. parag.)

1. ÇOCUK HAKLARININ UYGULANMASI (Md. 4)

A. SÖZLEŞMENİN ONAYLANMASI

6. Türkiye, Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeyi 14 Eylül 1990 tarihinde, 43. ülke olarak 17, 29 ve 30. maddelerine çekince koyarak imzalamıştır. Bakanlar Kurulunun 9 Aralık 1994 tarih ve 4058 sayılı kararıyla onaylanan sözleşme, 11 Aralık 1994 tarihinde yürürlüğe girmiş ve iç hukuk kuralı niteliği kazanmıştır. Sözleşmenin Türkiye’de uygulanması ve izlenmesinden sorumlu "Koordinatör Kuruluş" olarak Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü görevlendirilmiştir. Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin 44. maddesinin 1(b) bendi uyarınca taraf devletler sözleşmede tanınan hakları yürürlüğe koymak için aldıkları tedbirleri ve bu haklardan yararlanma konusunda gerçekleştirilen ilerlemeye ilişkin rapor hazırlamayı taahhüt etmişlerdir. Türkiye ilk raporunu 1999 yılında Çocuk Hakları Komitesine sunmuştur (CRC/C/51/Add.54). Komitenin 23 Mayıs 2001 tarihinde yapılan 701 ve 702 nci toplantılarında Türkiye’nin raporu ve ek raporu (bkz. CRC/C/SR. 701-702) değerlendirilmiş ve 8 Temmuz 2001 tarihinde yapılan 721 nci toplantısında sonuç gözlemlerini açıklamıştır.

B. ÇEKİNCELER

7. İnsan hakları hukukunun özel bir konusunu oluşturan azınlık hakları kavramı; tanım, hüküm ve uygulama sonuçları bakımından uluslararası toplumda henüz üzerinde fikir birliği oluşmuş bir kavram değildir. Türkiye, genel olarak (*lex generalis*) BM Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi (md. 27); özel olarak da (*lex specialis*) Lozan Barış Andlaşması (md. 39 vd.) hükümleri çerçevesinde hareket etmektedir.

8. Bu hususlar saklı kalmak kaydıyla; etnik köken, dil veya din bakımından farklı gruplara mensup çocukların, kendi kültüründen yararlanma, kendi dinine inanma ve uygulama, yahut özel alanda kendi dilini kullanma bakımından sorunu bulunmamaktadır. Devletin resmi dili

konusu, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile düzenlenmiştir (md. 3), değiştirilemez hükümler arasındadır (md. 4) ve Cumhuriyet'in temel nitelikleri arasında önemli bir unsurdur.

9. Anayasanın 2'nci maddesi "Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir." hükmünü içermekte olup, 10' uncu maddesi de "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir." ifadesi ile kişiler arasında eşitlik ilkesini kabul etmiştir. Bu konuda, eşitlik ilkesi başlığında da bilgi verilecektir. Türk Anayasa hukukunun gerekleri, yerleşik uygulama, yaşamsal Türk millî menfaatleri; azınlıklar haklarının bölücülük veya ayrılıkçılık yönünde bir araç değil; etnik, dil veya din açısından varolan farklılıklara saygı olarak anlaşılmakta olması nedeniyle, esas olarak mevcut uygulamaya devam edilmesi gerekli ve uygun görülmektedir.

C. YASAL VE İDARİ ÖNLEMLER

10. Raporlama dönemi içinde çocuklarla ilgili mevzuatta önemli değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Mevzuatta gerçekleştirilen tüm değişiklikler EK 1 de yer almaktadır. Başlıca değişiklikler ve yenilikler aşağıda belirtilen kanunlarda olmuştur.

- Türk Medeni Kanunu (2001): Yeni Türk Medeni Kanunu'nda velayet, evlât edinilme gibi hususlarda çocuğun görüşlerine başvurulması kabul edilmiştir. Ayrıca evlât edinmeyi kolaylaştırıcı hükümlere yer verilmiştir.
- İş Kanunu (2003): Yeni İş Kanunu ile önceki kanundan farklı olarak, çalışma yaşının on beş yaşın tamamlanması ile başlaması, on sekiz yaşından küçük çalışanlar için yirmi günlük ücretli izin hakkı, on sekiz yaşını tamamlayıncaya kadar sağlık raporu alma yükümlülüğü kabul edilmiştir.
- Ceza Hukuku ve Ceza Yargılamasına İlişkin Mevzuatta yapılan değişiklikler:
 - Türk Ceza Kanunu (2004)
 - Ceza Muhakemesi Kanunu (2004)
 - Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun (2004)
 - Çocuk Koruma Kanunu (2005) Sözleşmede bulunan çocuğun yaşama gelişme ve korunma ve katılım ilkeleri göz önünde bulundurularak kanun hazırlanmıştır.
- Özürlüler Hakkında Kanun (2005)

11. Yukarıda sözü edilen mevzuat değişikliklerinin yanı sıra, Adalet Bakanlığı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü üniversiteler ve UNICEF Türkiye Temsilciliği Çocuk Hakları Sözleşmesinin ilke ve hükümlerinin ulusal mevzuatımızla karşılaştırılması çalışmasını gerçekleştirmiş olup, sonuç bir kitap halinde yayımlanmıştır. Ayrıca mevzuatın Çocuk Hakları Sözleşmesinin ilke ve hükümlerinin ile uyumlandırılmasına yönelik önerleri içerir bir çalışma Türkiye Barolar Birliği koordinasyonunda yürütülmektedir.

12. Çocuklara yönelik ayrı bir bütçe bulunmamasıyla birlikte, çocuklarla ilgili harcamalar ilgili Bakanlık ve kamu kurumlarının bütçelerinden karşılanmaktadır. Sözleşmenin uygulanmasında koordinasyon makamı olan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü'ne ayrılan kaynak, istenilen düzeyde olmamakla birlikte EK2' de yer alan bütçe bilgileri incelendiğinde bütçede yıllar itibari ile artış gözlenmektedir. Bunun yanı sıra, Çocuk Koruma Kanunu kapsamında yer alan tedbirlerin hayata geçirilmesi hususunda ihtiyaç duyulan sosyal rehabilitasyon alt yapı hizmetlerine ilişkin yatırımların 9. Kalkınma Planı 2007-2008 yılı yatırım programlarında SHÇEK Genel Müdürlüğü yatırımları kapsamında bütçelendirilmesi uygun görülmüştür.

13. Çocuklara yönelik olarak, Avrupa Birliği (AB), UNICEF, UNDP, British Council, ILO gibi pek çok uluslararası kuruluşlarla çalışmalar yürütülmektedir. Raporlama dönemine ait yıllarda uluslararası kuruluşların ülkemiz çocuklarına yönelik yürüttükleri programlara tahsis edilen bütçe miktarları EK 2' de yer almaktadır. EK 2 Tablo 8 incelendiğinde, ILO tarafından yürütülen programlarda yıllar itibariyle ayrılan bütçe miktarlarının arttığı görülmektedir. Ülkemiz ile AB mali işbirliğinde çocuklara yönelik yürütülen projeler kapsamında, 2004 yılı işbirliği programında Türkiye'de Çocuk İşçiliğinin En Kötü Biçimlerinin Yok Edilmesi Projesinin toplam bütçesi 15.000.000 Euro olup, AB katkısı 14.250.000 Avrodur. 750.000 Avro bütçeden karşılanmaktadır. Süresi 24 aydır. Türkiye'de İyi Yönetişim Koruma ve Çocuklar İçin Adalete Doğru Projesinin toplam bütçesi 6.041.200 Euro olup tamamı AB tarafından finanse edilmektedir. 2005 yılı Ülkemiz AB Mali İşbirliği Programı kapsamında, Sivil Toplumun Katılım Öncesi Dönemde Güçlendirilmesi alt proje başlığı Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi projesine ayrılan bütçe 1.000.000 Euro olarak belirlenmiş, tamamı AB tarafından finanse edilmektedir. Türkiye Cumhuriyeti ve UNICEF arasında imzalanan 2001-2005 Ana Uygulama Planı ve 2006-2010 Ülke Programı Eylem Planı çerçevesinde, Türkiye' deki çocukların eğitimi, sağlığı ve korunma haklarının uygulanmasına yönelik 2001-2006 yılları arasında toplam USD 20.499.095,05 harcama yapılmıştır.

14. Sözleşme ile düzenlenen hakların korunması kapsamında ombudsmanlığı düzenleyen

5548 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu 2006 yılında kanunlaştırılmıştır. Kanunla görevlendirilen beş ombudsman yardımcısından birisinin uygulamada Çocuk Ombudsmanı olarak görevlendirilmesi düşünülmektedir.

15. Ülkemizde insan haklarının korunması için bağımsız bir insan hakları kurulu oluşturulmuştur. 2001 yılında Başbakanlık teşkilat yapısında değişiklik yapan bir kanun(3056 sayılı Kanunda Değişiklik yapan 4643 sayılı Kanun) ile İnsan Hakları Başkanlığı kurulmuştur. Bu kanun kapsamında 81 il ve 850 ilçede, İl ve İlçe İnsan Hakları Kurulları kurularak faaliyete geçmiştir. Kurulun temel amacı insan haklarının korunması ve geliştirilmesi olarak belirlenmiştir. 23 Kasım 2003 tarihinde İl ve İlçe İnsan Hakları Kurullarının kuruluş, görev ve çalışma esaslarını düzenleyen bir yönetmelik çıkarılmış ve anılan Kurullara sivil toplum örgütlerinin katılımı sağlanmıştır. İnsan Hakları Kurullarının başlıca görevleri şunlardır (Yön. md. 9):

- İnsan hakları ihlâl iddialarını incelemek ve araştırmak,
- İnsan haklarının korunması ve insan hak ve özgürlüklerinin kullanılmasının önündeki engeller ile hak ihlallerine yol açan sosyal, siyasi, hukuki ve idari sebepleri incelemek, araştırmak ve bunların çözümüne ilişkin valilik veya kaymakamlık makamına önerilerde bulunmak,
- Her türlü ayrımcılığın önlenmesi için gerekli çalışmaları yapmak,
- İdarenin uygulamalarında vatandaşlara hoşgörü ve nezaketle yaklaşılmasını sağlamak amacıyla gerekli çalışmaları yapmak,

2. SÖZLEŞMENİN YAYGIN BİR BİÇİMDE ÖĞRENİLMESİNİ SAĞLAMA (Md. 42, 44/parag 6)

16. Çocuklarla ve çocuklar için çalışan profesyoneller ve diğer kişilere Çocuk Hakları Sözleşmesi hakkında verilen eğitim konusundaki bilgiler aşağıda yer almaktadır.

A. ADALET BAKANLIĞI

17. Adalet Bakanlığınca yürütülen çalışmaların başlıcaları şunlardır:

Adalet Bakanlığı tarafından 2001 yılından bugüne kadar;

- Çocuk suçluluğunun nedenleri ve önleme çalışmaları,
- Çocuk ceza adaleti,
- Çocuk mahkemeleri çalışanları için iletişim eğitimi,

- Ceza adalet sisteminde çocuk hakları,
- Avrupa Birliğine uyum sürecinde çocuk adaleti sisteminin yeniden yapılandırılması,
- Çocuk ve genç adalet sistemi,
- İnternet aracılığıyla çocuklara karşı işlenen suçlar, suçlu ve mağdur profili ile soruşturma teknikleri,
- Çocuk adalet sisteminin güçlendirilmesi ve Çocuk Koruma Kanunu,
- Çocuk Koruma Kanununda yer alan tedbirlerin hayata geçirilmesi,

konusunda 330 hakim ve savcı ile 177 sosyal çalışmacı ve psikoloğa eğitim verilmiştir.

18. Avrupa Birliği tarafından finanse edilen "Türkiye'de Çocuklar İçin İyi Yönetişim, Koruma ve Adalete Doğru" projesi kapsamında çocuk adaleti sisteminde çalışan hakimler ve savcılar, avukatlar, polis, jandarma, adli tıp uzmanı, denetimli serbestlik görevlileri, sosyal çalışma görevlileri ve infaz koruma görevlilerinin hizmet içi eğitimine yönelik olarak yapılan ihtiyaç analizi sonrasında 12 rapor hazırlanmış olup bu raporlar doğrultusunda her bir hizmet grubuna yönelik olarak eğitim materyalleri hazırlanmaktadır.

B. POLİS – JANDARMA

19. Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı (KOM); 81 İl Emniyet Müdürlüğü ve Grup Amirliklerindeki yapılanması sayesinde özellikle 18 yaş altı çocukların uyuşturucu ve uyarıcı maddelerden, bu maddeleri satanlardan uzak tutulması (önleme) ve Madde bağımlılığına karşı bilinçlenme (koruma) faaliyetlerine büyük önem vermektedir. Bu faaliyetler çerçevesinde KOM personelinin özverili çalışmaları arttıkça yakalanan uyuşturucu ve uyarıcı madde yakalamaları da artmakta, bu maddelerin çocuklarımıza ve gençlerimize ulaşmasına mani olunmaktadır. Uyuşturucu, madde kullanımı ve bağımlılığı riski altındaki gençlere yönelik ülkemizdeki kurumsal işbirliği yapılanması, çocuklara yönelik yapılan önleyici/koruyucu faaliyetler ile sokak satıcılarına yönelik Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanlığı bünyesinde sokak ve okul timleri oluşturulmuştur. Türkiye Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (TUBİM) tarafından Avrupa Birliği uzmanlarının katılımı ile Kurumsal ve İl temas Noktalarımıza yönelik 55 eğitim aktivitesi gerçekleştirilmiştir.

- Eğitim programlarına katılmış olan uzman görevlilerimiz, İl İrtibat Noktalarını oluşturmakta olup, İl Milli Eğitim ve Sağlık Müdürlüğü'nde görevli ilgili uzmanların da desteğiyle lise ve

dengi okul öğretmen ve öğrencilerine, öğrenci velilerine, ceza ve tutukevleri personeline, talep halinde diğer kitlelere de yönelik madde kullanımı ve bağımlılığı konusunda farkındalık düzeyini artırıcı konferans, panel vb. etkinlikler düzenlenmektedirler.

- Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile koordineli olarak, ülke genelinde düzenlenen yaz gençlik kamplarında ve antrenör eğitim kurslarında madde kullanımı ve bağımlılığı konusunda bilgilendirme çalışmaları sürdürülmektedir. Özellikle 2005 yılı yaz dönemi içerisinde Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen Gençlik Kampları'na katılan 4.000'in üzerindeki gencimize yönelik, İl Teşkilatları yapılanmasında yer alan Madde Kullanımı ile Mücadele Uygulama ve İrtibat Birimi personeli ile koordineli olarak eğitim verilmiştir.

- Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile birlikte yürütülen diğer bir çalışma ise; Antrenör Yetiştirme Kurslarına katılanlara verilen madde kullanımının önlenmesine yönelik eğitim faaliyetleridir.

- 2005 yılı içerisinde 3160 antrenör, eğitime katılmış olup bu faaliyetlerde, antrenörlerin özellikle doping maddelerinden ve diğer bağımlılık yapıcı maddelerden gençleri nasıl uzak tutabilecekleri konusunda bilgilencmeleri ve talep azaltım çalışmalarına katılımlarının sağlanması amaçlanmıştır.

- Ayrıca Kızılay Gençlik Kamplarında çalışacak Kızılay gönüllü liderlerine yönelik düzenlenen Liderlik Eğitimi'nde "Madde Kullanımı ve Bağımlılığının Önlenmesi" konulu eğitim verilmektedir.

- Jandarma Genel Komutanlığınca, çocukların suçtan korunması ve suç işlemelerinin önlenmesi ile ilgili görevlerin daha etkin olarak yerine getirilmesine imkan sağlamak maksadıyla; ilk olarak 23 Ekim 2001 yılında İstanbul-Bahçeşehir'de Jandarma Çocuk Merkezi'nin teşkiliyle birlikte, çocukların korunmasına ilişkin eğitim faaliyetlerine hız verilmiştir. İstanbul- Bahçeşehir Jandarma Çocuk Merkezinin faaliyetlerinden alınan olumlu neticeler sonucunda ve ihtiyaçlar doğrultusunda, 2003 yılında Ankara, İzmir ve Aydın'da 2004 yılında Antalya ve Erzurum'da, 2005 yılında ise İstanbul-Taşdelen'de Jandarma Çocuk Merkezleri faaliyete geçirilmiş olup, merkezlerin sayısı (7)'ye çıkarılmıştır. 2003 yılında, İl Jandarma Komutanlıkları, İlçe Jandarma Komutanlıkları ile Jandarma Karakol Komutanlıklarında teşkilatlanmaya uygun olarak "Çocukları Koruma İşlem Astsubayı/Elemanı" görevlendirilmiştir.Söz konusu merkezlerde ve diğer birimlerde görevlendirilen personel, göreve başlamadan önce (hizmet öncesi) ve göreve başladıktan

sonra (hizmet içi) belli periyotlarda Jandarma Okullar Komutanlığında ocukların korunması ve ocuk suçlarının önlenmesi konusunda eğitimden geçirilmektedir. Jandarma Genel Komutanlığınca son (5) yıl içerisinde (16) eğitim programı düzenlenmiş, (2) eğitim dokümanı hazırlanmış, (1) eğitim dokümanı hazırlanmakta olup, (7) eğitim programına katılım sağlanmıştır. Toplam (506) Jandarma personeli eğitim programlarından faydalanmış olup, kurs gören personel tarafından, alt seviyedeki birliklerde çocukların korunması alanında görevli/görev yapacak personele eğiticinin eğitimi şeklinde kurs verilmektedir. Avrupa Birliği Mali İşbirliği kapsamında, "Türkiye'deki ocuklar İçin İyi Bir Yönetim, Koruma ve Adaletin Güçlendirilmesi Projesi", Jandarma Genel Komutanlığı'nın liderliğinde ve UNICEF'in teknik desteğinde yürütülmektedir.

C. MİLLİ EğİTİM BAKANLIğI

20. Milli Eğitim Bakanlığı, kız çocuklarının okullaşması konusunda Milli Eğitim Bakanlığı zel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, kız çocuklarının okula gitme oranını yükseltmek amacı ile "Haydi Kızlar Okula Kampanyası" erevesinde, rehber öğretmenlere/psikolojik danışmanlara, öğretmenlere ve kamu görevlilerine/gönüllülere yönelik olarak eğitim programları hazırlamıştır. Söz konusu kampanya İlkretim Genel Müdürlüğü koordinasyonunda yürütülmektedir. Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü Eğitim Programlarının geliştirilmesi ve uygulayıcı eğitimleri aşamasında aktif görev almıştır. Mart 2006'da söz konusu eğitim programlarının etkililiğini ortaya koymak amacıyla bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda Eğitim Programlarının etki düzeyinin yüksek olduğu grlmştir. ocuk Hakları Sözleşmesi"ne ilişkin UNICEF ile işbirliği içerisinde modül kitaplar hazırlanmış ve bastırılmıştır. ocuk Hakları Eğitim Modülü (eğiticiler için) Sivil Toplum rgtleriyle çalışmalar işbirliği içerisinde sürdürülmektedir. İlkretim Genel Müdürlüğü ve Hizmet İçi Eğitim Dairesi ile birlikte ocuk Haklarıyla ilgili direk/indirek formatör ğretmen yetiştirerek illerine gönderilerek illerde de eğitimlere devam edilmiştir. İlkretim Genel Müdürlüğünün yayınladığı Genelgelerle 402 829 ğretmen bu konuda bilgilendirilmiştir. Yeni müfredatla ilgili öğretmenlere verilen hizmetiçi eğitim seminerlerinde, ocuk haklarının öğrencilere nasıl kazandırılacağına ilişkin konular vurgulanmış ve yeni ğretim programında konunun sıklıkla işlenmesine imkan verilmiştir. Konuyla ilgili çalışmalara halen devam edilmektedir.

D. SAğLIK BAKANLIğI

21. Sağlık Bakanlığı tarafından yrtlen çalışmalar:

0-6 yaş Çocuğun Psikososyal Gelişimini Destekleme (ÇPGD) Programı kapsamında halen 31 ilde birinci basamak sağlık hizmetlerinde görev yapan hekim, ebe ve hemşirelere çocuğun gelişim basamaklarında önemli olan noktalar ve ihmal-istismarın tespiti konularında ayrıntılı eğitimler verilmektedir. Eğitilen personel ise anne adayları ile anne-babaları genel beslenme kuralları, çocuk gelişimi ve gelişimin psiko-sosyal açıdan desteklenmesi konularında bilgilendirmektedirler. Program çerçevesinde; risk altındaki aileler olarak tanımlanan; çeşitli sosyo-ekonomik yoksulluk/yoksunluk içerisinde bulunan aileler, birinci basamakta sağlık kuruluşunda tespit edilerek destek alabilecekleri sosyal destek kurumları ve Krize Müdahale Birimlerine yönlendirilmektedirler. Ayrıca programa alınan ve risk grubunda yer alan anne-baba, gebeler, özellikle depresyon, anksiyete vb. psikolojik rahatsızlıklar, madde kullanımı, beslenme alışkanlıkları, bebek ve çocuk beslenme yetersizlikleri/bozuklukları, şiddette maruz kalıp kalmama açısından değerlendirilmekte ve desteklenmektedirler.

- Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğüne (AÇSAP) Erken Çocukluk Döneminin İzlenmesi ve Desteklenmesi Programı yürütülmektedir. Bu program kapsamında Mersin, İstanbul, İzmir, Adana, Samsun illerinde eğitimler yapılmış ayrıca, ihmal ve istismarın önlenmesine yönelik çalışmalarda bu program kapsamında yer almaktadır. Bu konuda sağlık personelinde farkındalık yaratılması için 10-11 Kasım 2005 tarihinde Ankara Keçiören Sağlık Grup Başkanlığına ait sağlık ocaklarından 16 hekimin katılımcı olduğu çocuk ihmal ve istismarına yönelik uygulayıcı pilot eğitimi yapılmış olup, önümüzdeki dönemlerde bu eğitimlerin yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır. Bütçesi Sağlık Bakanlığından karşılanmaktadır. Merkez eğitim ekibinin kapasitesinin geliştirilmesi ardından eğitimlere hız verilebilecek.

E. SOSYAL HİZMETLER VE ÇOCUK ESİRGEME KURUMU (SHÇEK) GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

22. SHÇEK Eğitim Merkezi Başkanlığı tarafından, 2001-2006 yıllarında, gerçekleştirilen hizmet içi eğitim programlarında “Çocuk Hakları Sözleşmesi” konusuna 17 Eğitim Programında ayrı bir konu başlığı olarak yer verilmiş olup, artarak devam eden sayıda toplam 787 kurum personeline “Çocuk Hakları Sözleşmesi” konusunda gerekli bilgilendirme yapılmıştır. Bu çalışmalar, sosyal çalışmacılar, sağlık personeli, öğretmenler, çocukla çalışan bakım personelinin kapsamaktadır. Ayrıca kurum personeli için her yıl düzenli olarak eğitim programları düzenlenmektedir. Kurum personeli konuya ilişkin gerçekleştirilen pek çok seminere katılmaktadır. Konuya ilişkin ülke genelinde pek çok üniversite ve ilgili sektörlerin katılımı ile sempozyumlar, düzenlenmiş olup, katılmak isteyen personele izin verilmiştir 2006

yılında SHÇEK koordinatörlüğünde yapılması planlanan Uluslararası Çocuk Hakları Kongresi mali ve idari problemler nedeni ile 2009 yılı içerisinde gerçekleştirilecektir.

İKİNCİ BÖLÜM: ÇOCUĞUN TANIMI (Md. 1)

23. Ulusal İlk Raporda çocuk kavramı ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Mevzuatta yapılan değişikliklerde bu tanımlar genel olarak muhafaza edilmiştir. Ancak 2005 yılında yürürlüğe girmiş olan Çocuk Koruma Kanununun 3. maddesi çocuğu, daha erken yaşta ergin olsa bile, 18 yaşını doldurmamış kişi olarak tanımlamış olup, bu düzenleme ile Çocuk Hakları Sözleşmesindeki çocuk kavramından daha geniş bir kapsam benimsenmiştir.

24. Sonuç Gözlemlerinde üzerinde durulan çalışma yaşı ile zorunlu eğitimi tamamlama yaşı arasındaki uyumsuzluk giderilmiştir. 2003 yılında yürürlüğe giren İş Kanununa göre, 15 yaşını doldurmamış çocukların çalışması yasaklanmıştır.

25. 2001 yılında yürürlüğe giren Türk Medeni Kanunu, kadın ve erkek için asgari evlenme yaşını 17 yaşını doldurmuş olmak olarak belirlemiştir. Bu suretle sonuç gözlemlerinde üzerinde durulan kadın ve erkek evlenme yaşı arasındaki farklılık giderilmiştir.

26. Azınlık ve/veya yerli gruba mensup olma, etnik köken, ve din ölçütlerine dayalı ayrıştırılmış veriler bulunmamaktadır. Cinsiyete göre nüfus kütüklerine kayıtlı yaşayan çocuk sayısı EK 3 Tablo 1' dendir. Cinsiyete göre nüfus kütüklerine kayıtlı yaşayan çocuk sayısı 2006 yılı itibari 0-1 yaş arası 1.011.809 olup, 522.121' i erkek, 489.688' i kız ; 1-18 yaş arası 22.278.384 olup, 11.442.423' i erkek, 10.835.961' i kızdır. 2006 yılı itibari ile nüfusa kayıtlı insan sayısı 74.530.959'dır. Nüfusun %31.25'ini 0-18 yaş arası nüfus oluşturmaktadır.

27. 2000 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre 0-17 yaşındaki nüfusun 15 498 900'ü şehirde, 8 973 233'ü köylerde yaşamaktadır. Ayrıntılı bilgi EK 3 , Tablo 2' de yer almaktadır.

28. 2002 Türkiye Özürlüler Araştırması verilerine göre, toplam engelli sayısı 1 772 315 olup, 1 039 942' i erkek, 732 373' i kızdır. Engel türüne göre ayrıntılı bilgiler EK 3 Tablo 3' de yer almaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: GENEL PRENSİPLER (Md. 2, 3, 6 ve 12)

1. AYRIM GÖZETMEME (Md. 2)

29. Türk hukuku ve uygulaması, Sözleşmede yazılı olan hakları ülkede bulunan çocuklara, ana babalarının veya yasal temsilcilerinin ırkı, rengi, cinsiyeti, dili, siyasi veya başka düşünceleri, ulusal, etnik ve sosyal kökeni ya da mülkiyet, sakatlık ve diğer statüler nedeniyle ayırım gözetmeksizin tanımaktadır. Daha önceki raporda da belirtildiği üzere, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 10. maddesinde kanun önünde eşitlik ilkesini kabul etmiş, hangi sebeple olursa olsun olumsuz ayrımcılığı reddetmiştir. Temel hak ve özgürlükler Anayasa ile güvence altına alınmıştır. Temel hak ve özgürlükler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir (Ana. m. 13). Temel hak ve özgürlüklerin kötüye kullanılarak, insan haklarına dayanan demokratik ve lâik Cumhuriyeti ortadan kaldıracak şekilde kullanılması ise yasaktır (Ana. m. 14). Anayasa sadece vatandaşların değil, yabancıların da temel hak ve özgürlüklerini güvence altına almıştır. Anayasanın 16. maddesine göre yabancıların temel hak ve özgürlükleri milletlerarası hukuka uygun olarak ancak kanunla sınırlandırılabilir.

30. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının bu eşitlikçi ve ayırımı reddeden anlayışı mevzuatımızın da çatısını oluşturmaktadır. Çocuk ve aileye ilişkin temel kanun olan Türk Medenî Kanununun hak ehliyetini düzenleyen 8. maddesine göre herkes hukuk düzeninin sınırları içinde, haklara ve borçlara ehil olmada eşittir. Çocuk Koruma Kanununun 4. maddesinde özel olarak çocuğun haklarının korunmasında gözetilecek ilkeler arasında “Çocuk ve ailesinin herhangi bir nedenle ayrımcılığa tâbi tutulmaması” esası yer almaktadır.

31. Görüldüğü üzere, Türk mevzuatı hem genel olarak bireylerin hem de özel olarak çocukların eşitliği ilkesini gözetilen hükümlere sahip olup, her hangi bir nedenle bireyler arasında ayırımı yol açacak ya da yabancı düşmanlığı ile hoşgörüsüzlüğe neden olacak her hangi bir düzenleme mevcut değildir. Ayrıca uygulama, ilgili mevzuatla uyumludur. Kaldı ki, bireyler arasında dil, ırk, renk, cinsiyet, özürllülük, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım yapılması Türk Ceza Kanununa göre suçtur (m. 122).

32. 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kanununun(SHÇEK) 4. maddesinde, “sosyal hizmet temininde sınıf, ırk, din, mezhep, veya bölge farkı dikkate alınmaz” ifadesi yer almaktadır. İlk raporda konuya yer verilmiştir.

2. ÇOCUĞUN YÜKSEK MENFAATLERİ (Md. 3)

33. Çocuk Koruma Kanunu ilk kez çocuğun yüksek menfaatlerinin gözetilmesi ilkesine yer

vermiştir (md. 4). Özellikle, Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesinin kabulü ile birlikte çocuğun yüksek yararını gözetmeyen mahkeme kararları Yargıtay tarafından bozulmaktadır. Görüldüğü üzere, yargı, uygulamanın Sözleşme ile uyumlu olmasına dikkat etmektedir.

3. YAŞAMA, HAYATTA KALMA VE GELİŞME HAKKI (Md. 6)

34. Rapor döneminden önce de esasen uygulaması olmayan ölüm cezası, 2004 yılından itibaren Türk hukuk düzeninden çıkarılmıştır. Yargısız, acil veya keyfi infaz olarak nitelendirilebilecek bir uygulama söz konusu değildir.

35.1985–2006 yılları arasındaki dönemde 15 yaşın altındaki HIV pozitif çocukların toplam sayısı 51; 15–19 yaş arasındaki HIV pozitif çocukların toplam sayısı 59; 20–24 yaş grubunda toplam sayı 305’dir. Ülkemizde sıtma paraziti etkenli ölüm vakası bulunmamaktadır. AIDS Vaka ve Taşıyıcıların Yıllara Göre dağılımı EK 3 Tablo 4’ de, hepatit A ve B bilgileri Tablo 5’ de, Polio Vaka ve ölüm sayıları Tablo 6’ da yer almaktadır. Bu çocuklara ilişkin ayrıntılı bilgi ayrıca, aşağıda, sağlık hakkı kapsamında verilmektedir.

36. Jandarma Genel Komutanlığından alınan trafik kazası sonucu çocuk ölümlerinde önceki yıllar göre azalma olduğu görülmektedir. (EK 3 Tablo 7). diğer kazalar sonucu ölüm bilgileri ise EK3 Tablo 8’dedir. Diğer kazalar sonucu ölenlerin sayısı 2001-2006 yılları arasında toplam 3772’dir. Bu kazaların 0-11 yaş grubunda yoğunlaştığı görülmektedir Suç ve diğer şiddet nedenleri sonucu ölen çocuk sayısının 2001-2006 yılları arasında toplam 645 olduğu EK 3 Tablo 9’ da görülmektedir. Bu çocukların %71.2’si erkek çocuklardır. Bu erkek çocukların %47.7’si 0-11 yaş grubundadır.

37. Sonuç gözlemlerinde özellikle üzerinde durulan töre ve namus cinayetlerine ilişkin olarak etkili yasal önlemler alınmıştır. Yargı kararlarında bu düzenleme çerçevesinde verilmektedir. Öncelikle namus cinayeti-töre cinayeti olarak anılan suçlar için yürürlükten kaldırılan TCK ‘da mevcut olan ceza indirimi kaldırılmıştır. 2004 yılında yürürlüğe giren Türk Ceza Kanununda töre ve namus nedeni ile işlenen öldürme suçu adam öldürme suçunun ağırlaştırılmış hali olarak düzenlenmiştir. Bu suçların işlenmesinde aile içinde var olan otoritenin kullanılması veya bu suçların çocuklara işletilmesi halinde TCK’ da azmettiren kişiler hakkında arttırılmış ceza uygulanması öngörülmüştür. TCK’ nın 84. maddesi başkalarını intihara azmettirmeyi suç olarak kabul etmiştir. İşlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan kişileri intihara mecbur edenler, kasten

öldürme suçundan sorumlu tutulmuşlardır. İntihar sebebi ile ölenlere ilişkin veriler EK 3 Tablo 10' da yer almaktadır

38. Kadınlara ve çocuklara yönelik şiddete ilişkin olarak yeni ve acil önlemlerin alınmasına ihtiyaç duyulması nedeniyle, TBMM'nin 28.6.2005 tarihli ve 853 sayılı kararıyla bir araştırma komisyonu oluşturulmuştur. Bu komisyon çalışmalarını tamamlayarak kadın ve çocuklara yönelik şiddetin sebepleri ile alınabilecek önlemleri belirleyen kapsamlı bir rapor hazırlamıştır. Adı geçen komisyon raporu doğrultusunda bu konuda alınacak önlemlere ilişkin olarak 2006/17 Sayılı "Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi için Alınacak Tedbirler" başlıklı Başbakanlık Genelgesi 4.7.2006 tarih ve 26218 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.Genelgede yer alan önerilere ilişkin olarak başlatılacak çalışmalarda koordinasyon görevi çocuğa yönelik şiddet konusunda SHÇEK Genel Müdürlüğü, kadına yönelik şiddet ve töre/namus cinayetleri konusunda ise Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

39. Sığınma gereksinimi duyan kadınların konukevlerinde barınma ve korunmaları sağlanmaktadır. Bu hizmet SHÇEK, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları tarafından yerine getirilmektedir.Halen ülke genelinde 36 kadın sığınmaevi bulunmakta olup, yıl sonuna kadar bu sayının 50 olması beklenmektedir. Bununla birlikte, 2005 yılında yürürlüğe giren Belediye Kanununa göre büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50 bini geçen belediyelere kadın ve çocuklar için koruma evleri açma yükümlülüğü getirilmiştir.

4. ÇOCUĞUN GÖRÜŞLERİNE SAYGI (Md. 12)

40. Türk Medeni Kanununun 339. maddesinde, aile birliği içerisinde çocuğun görüşünün alınması kabul edilmiştir. Çocuk Koruma Kanununun 4.maddesinde ise, çocuğun haklarının korunması amacıyla; çocuk ve ailesi bilgilendirilmek suretiyle karar sürecine katılımlarının sağlanması, ilke olarak benimsenmiştir. Ayrıca çocuk hakkında alınacak olan tedbirlere ilişkin olarak çocuğun görüşünün alınması esası açıkça düzenlenmiştir. Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesinin kabulü ile birlikte, çocuğun kendisini ilgilendiren yargılamalarda tüm süreç hakkında bilgilendirilmemesi ve özellikle velayet davalarında görüşünün alınmaması Yargıtay tarafından davaların bozulma nedeni sayılmaktadır. Bu sayede sözleşme ve uygulama arasında birliktelik sağlanmıştır.

41. 2004 yılında kabul edilen Dernekler Kanununun 3. maddesinde "Onbeş yaşını bitiren ayırt etme gücüne sahip küçükler; toplumsal, ruhsal, ahlakî, bedensel ve zihinsel yetenekleri ile spor, eğitim ve öğretim haklarını, sosyal ve kültürel varlıklarını, aile yapısını ve özel

yaşantılarını korumak ve geliştirmek amacıyla yasal temsilcilerinin yazılı izni ile çocuk dernekleri kurabilir veya kurulmuş çocuk derneklerine üye olabilirler. Oniki yaşını bitiren küçükler yasal temsilcilerinin izni ile çocuk derneklerine üye olabilirler “ hükmü yer almaktadır. Bu hüküm sayesinde çocukların kurduğu ve yönettiği dernek sayısında önümüzdeki yıllarda dikkate değer sayıda artış olabileceği düşünölmektedir. Halen 11 çocuk derneği, 3231 gençlik derneği faaliyette bulunmaktadır (EK 3 Tablo 11).

42. Bunun yanı sıra yerel yönetimler, SHÇEK ve Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğu bünyesinde faaliyet yürüten Gençlik Merkezleri ile farklı gruplara hizmet vermektedir. Ayrıca, SHÇEK Genel Müdürlüğu koordinatörlüğünde her il de çocuk hakları komiteleri oluşturulmuştur. Her kesimden çocuğun temsil edildiği bu komitelerde çocuklar kendilerini ilgilendiren konularda görüşlerini, ifade ederek çözüm önerilerini oluşturmaktadırlar. 20 Kasım dünya çocuk hakları gününde gerçekleştirilen ve 2006 yılında 7.'si yapılan çocuk forumlarında çocuklar gerek kamuoyu gerekse kamu kurum ve kuruluşları ile görüş ve taleplerini paylaşmaktadırlar

43. 81 ilde 14.233.647öğrencinin eğitim gördüğu 42.590 okul öğrenci meclislerine sahiptir. Bu okulların 34.656'sı İlköğretim düzeyinde, 7934'ü ise Örtäöğretim düzeyindedir.

44. İller İdaresi Genel Müdürlüğünce, UNICEF'in teknik ve mali desteğiyle yürütölen Çocuk Dostu Şehir Projesi Çocuk Hakları Sözleşmesinin yönlendirici dört temel ilkesinden hareketle (Md.2,3,6,12) günlük hayatımızda çocuk haklarını yaşama geçirmeye özen gösteren, çocukların seslerinin, ihtiyaçlarının, önceliklerinin ve beklentilerinin kamu birimlerindeki planlamaların ve uygulamaların ayrılmaz bir parçası haline geleceği, çocukların mutluluğunu esas alan, çocuk odaklı politikalar üretme kararlılığında olan bir yerel yönetim sürecinin oluşturulmasına yönelik temel ilkelerin belirlenmesini amaçlanmıştır. Proje, tespit edilen 12 pilot ilde uygulanmaya başlanmıştır. (Antalya, Bursa, Erzincan, Gaziantep, Kayseri, Kırşehir, Konya, Sivas, Tekirdağ, Trabzon, Uşak ve Karaman.) İller İdaresi Genel Müdürlüğünce yürütölen Temel Hizmetlerde Kapasite Geliştirilmesi Projesinin amacı, toplumsal kalkınmadaki bölgesel farklılıkları azaltmak başta çocuklar ve kadınlar olmak üzere aileye dönük temel hizmetlerin (eğitim, sağlık, sosyal hizmetler ve altyapı) sunumunda yerinden yönetim yaklaşımının ulusal ölçekte benimsenmesini özendirerek, halkın yaşam kalitesinin yükseltilmesine katkıda bulunmak ve bu hususun il yöneticilerinin hizmet öncelikleri arasında olmasını temin etmektir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: MEDENİ HAKLAR VE HÜRRİYETLER (Md. 7, 8, 13-17 ve 37(a))

1. ÇOCUĞUN KİMLİĞİNİN KORUNMASI (Md. 7-8)

45. Türk hukukunda çocuğun varlığının devlet tarafından tanınması anlamına gelen “nüfusa kayıt” hususu üzerinde önemle durulmaktadır. Gerek yürürlükten kalkan Nüfus Kanununda gerek 2006 yılında kabul edilen Nüfus Hizmetleri Kanununda çocuğun doğumundan sonra nüfusa kaydı öngörülmüştür. Anılan Kanuna göre aileler yeni doğan çocuklarını nüfus kütüklerine yazdırmak mecburiyetindedir. Ayrıca SHÇEK’e bağlı tüm kuruluşlar yetiştirme yurtları, bakımevleri ve benzeri yer sorumluları ile kolluk görevlileri, okul müdürleri ve kamu veya özel kurumlara nüfusa kayıtlı olmayan kişileri nüfus müdürlüklerine bildirme yükümlülüğü getirilmiştir.

46. Ayrıntılı mevzuat bilgileri EK 1’ de yer almaktadır.

47. Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü 2001-2006 yılları itibariyle nüfusa tescil edilen çocukların yüzdesi ve sayısını gösterir bilgiler EK 3 Tablo 12’de verilmiştir. Veriler incelendiğinde yıllara göre, doğduğu yıl nüfusa tescil edilen çocuk oranında artış gözlenmektedir. 2001 yılında %65,81 olan bu oran 2005 yılında %87,07’ye yükselmiştir. Doğum yılında ve sonraki yıl içinde nüfusa tescil edilen çocuk oranına bakıldığında, özellikle 2005 yılında doğan çocukların tamamı 2005 ve 2006 yıllarında tescil edilmiştir.

2.DİĞER MEDENİ HAKLAR VE HÜRRİYETLER (Md. 13, 14, 15, 16)

48. Sözleşmede yer alan ifade özgürlüğü, düşünce, vicdan ve din hürriyeti, özel hayatın korunmasına dair ulusal ilk raporda verilen bilgiler halen geçerliliğini korumaktadır. Örgütlenme ve toplantı yapma hürriyetine ilişkin gelişmeler yukarıda “çocuğun görüşlerine saygı” konusunda yer almıştır.

3.UYGUN BİLGİYE ULAŞIM (Md. 17)

49. Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde toplam 1412 kütüphane bulunmaktadır. 66 gezici kütüphane ile 1404 merkeze hizmet götürülmektedir. Ayrıca 81 ilde İl halk hütüphanesi bulunmaktadır. Bu hizmetlerden faydalananların % 58’i çocuklardır.

4. İŞKENCE VE ZALİMANE, İNSANLIK DIŞI VEYA ONUR KIRICI MUAMELE VEYA CEZAYA MARUZ BIRAKILMAMA HAKKI (Md. 37(A))

50. Çocuk Koruma Kanuna göre suça sürüklenen çocuk hakkındaki soruşturma görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından bizzat yapılır. İlk rapor döneminden farklı olarak çocuk

Polisinin çocuğun ifadesini alma yetkisi bulunmamaktadır. Çocuk Koruma Kanuna göre, gözaltına alınan çocuk kolluğun çocuk biriminde tutulur. Çocuk, kollukta bulunduğu sırada yanında yakınlarından birinin bulunmasına imkan sağlanır. Ayrıca ifadesinin alınması veya hakkındaki diğer işlemler sırasında çocuğun yanında sosyal çalışma görevlisi bulundurulabilir. Ceza Muhakemesi Kanuna göre 18 yaşından küçük mağdur ve sanıklara talepleri olmasa bile avukat atanması zorunludur. Mağdur ve sanık çocuğa avukat atanmasına ilişkin sayısal veriler Çocuk Ceza Adalet Sistemi başlığında hukuki ve başka tür yardım sağlanan davalar bölümünde yer almaktadır. Emniyet Örgütü Disiplin Tüzüğüne göre işkence suçu işleyen polis görevlilerinin görevlerine son verilir. 2002 yılında Devlet Memurları Kanunda yapılan değişiklikle işkence yada zalimane, gayriinsani veya haysiyet kırıcı muamele suçları nedeniyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince verilen kararlar sonucunda devletçe ödenen tazminatlardan dolayı sorumlu personele rücu edileceği hüküm altına alınmıştır. Yasal düzenleme ve uygulamanın bu şekilde olması işkence ve kötü muameleyi önleyici niteliktedir.

51. Türk adalet sisteminde 2005 yılından önceki istatistikler sanığa göre tutulduğundan mağdura yönelik bir bilgi edinilememiş olup, bundan sonraki raporlama döneminde konuya ilişkin bilgilerin temin edileceği beklenilmektedir.

52. Türk kültür ve toplumsal hayatında kadının cinsel organının sünnet edilmesi şeklinde bir gelenek ve uygulama bulunmamaktadır. 2001-2006 yılları arasında toplam 3.858 çocuğun cinsel saldırı, cinsel istismar, cinsel taciz, reşit olmayanla cinsel ilişki ve fuhuşa teşvik ve aracılık suçlarından mağdur olduğu Jandarma Genel Komutanlığı verilerinden anlaşılmaktadır.(EK 3 Tablo 13).

53. Tedavi ve yeniden sosyal entegrasyon bağlamında özel bakım hizmeti alan çocukların sayısı ve yüzdesine ilişkin ayrıştırılmış veriye yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı ulaşılamamıştır.

54. Muhtelif kurumlar tarafından şiddetin önlenmesi için uygulanan programlar aşağıda gösterilmiştir.

- Adalet Bakanlığı Ceza Tevkifevleri Genel Müdürlüğü bünyesindeki Çocuk Ceza İnfaz Kurumlarında “Tutuklu ve Hükümlü Ergenler İçin Psiko-sosyal Destek Programı” içinde yer alan Öfke Kontrol Programının tüm kurum personeline de uygulanması düşünülmektedir.
- Milli Eğitim Bakanlığı'nın Özel Eğitim ve Rehberlik Genel Müdürlüğü tarafından

aşağıdaki faaliyetlerde bulunmaktadır:

- Mayıs 2006’da “Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması” Çalıştayı, Ağustos 2006’da sektör toplantısı yapılarak 40 kadar kurum ve kuruluşun katılımıyla “Eğitim Ortamlarında Şiddetin Azaltılması ve Önlenmesi Strateji ve Eylem Plânı” hazırlanmıştır. Ülkemizdeki mevcut durumun gerçekçi bir analizini yapmak, zayıf ve güçlü noktaları ortaya koymak, koşullara ve ihtiyaçlara uygun etkili bir model geliştirmek, tüm eğitim çalışanlarını ve paydaşları ortak bir noktada buluşturmak adına strateji ve eylem planı oluşturulması noktasında ortak bir sonuca ulaşılmıştır.
- MEB Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması Strateji ve Eylem Planı ”nın medyaya tanıtımı ve medyaya düşen görev ve sorumluluklara ilişkin medya temsilcileri ile toplantı 31 Ekim 2006 tarihinde yapılmıştır.
- Özet Plân Posterleri hazırlanarak okul müdürlüklerine dağıtılmıştır.
- “Okullarda Şiddetin Azaltılması Konulu” doküman Türkçe’ye çevrilerek eğitim materyali hâline getirilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü temsilcilerinden oluşan bir Üst Kurul oluşturulmuştur. Üst Kurul; Eğitim ortamlarında şiddetin önlenmesi ve azaltılması kapsamındaki çalışmaların değerlendirilmesi, izlenmesi ve sonuçlarının ilgili kurum ve kuruluşlara ulaştırılması kapsamında, Merkezi Eylem Planı’nın hazırlanması, kurumlar arasında eşgüdüm sağlanması, amacıyla her yıl temmuz ayında toplanmaktadır.
- Üst Kurul’da yer alan bakanlıklar ve genel müdürlüklerin temsilcileri ile Milli Eğitim Bakanlığı’nın eğitim öğretim dairelerinin temsilcilerinden oluşan bir Teknik Ekip oluşturulmuştur. Teknik ekip; çalışmalarda kullanılacak dokümantasyonun hazırlanması ve dağıtımının sağlanması, Personel için gerekli hizmet içi eğitim faaliyetlerinin planlanması, Eğitim ortamlarında şiddetin önlenmesi ve azaltılması kapsamındaki çalışmaların görev ve yetki alanı çerçevesinde değerlendirilmesi, izlenmesi ve sonuçlarının raporlaştırılarak koordinatör kuruma ulaştırılması çalışmalarını yürütmektedir.

- Eylem Planı çerçevesinde yürütülecek çalışmalarda akademik ve teknik destek sağlayacak, çeşitli üniversitelerimizin yer aldığı 9 akademisyenden oluşan “Danışma Kurulu” oluşturulmuştur.
- İllerde ve okullarda; aile, öğretmen, öğrenci, yönetici ve ilgili sektörlerin temsilcilerinden oluşan Koruma, Önleme Ve Müdahale Ekipleri oluşturulmuştur. Yerel düzeyde yapılan çalışmalar üçer aylık aralıklarla izlenerek değerlendirilmektedir.
- TV spotları hazırlanmıştır, spotlar medya ve illere dağıtılmıştır.
- “İletişim Araçlarının Okullarda Kullanımı” ile ilgili bir anket yapılarak genelge çıkarılmıştır.
- Sigara, alkol ve madde kullanımını önleme çalışmaları kapsamında Hayata Sahip Çıkmak Programı hazırlanarak uygulanmaya başlanmıştır.
- 7–19 yaş grubunda çocuğu olan ailelere yönelik olarak 8 oturumluk bir Aile Eğitim Programı hazırlanarak uygulamaya başlanmıştır.
- Vak’a analiz formu ile ülke genelinde okullardaki olaylar izlenmektedir.
- Öğrenciler için, 6 oturumluk “Ergenler İçin Yaşam Becerileri Programı” geliştirilmektedir. (Öğretmenlerden öğrencilere değil, akrandan akrana aktarılması yöntemi) Söz konusu programın, ulusal ve uluslar arası uzmanların danışmanlığında, (10–19) yaşındaki 10 öğrenciden oluşmuş bir ergen danışma kurulu ve ilgili kişiler tarafından geliştirilmesi çalışmaları tamamlanmıştır. Mart 2006 da, Okul ve Çevresinde Çocuğa Yönelik Şiddet ve Alınabilecek Önlemler Sempozyumu İlköğretim Genel Müdürlüğü koordinasyonunda yapılmıştır.
- Emniyet Genel Müdürlüğü ile “Okullarda Güvenli Ortamın Sağlanmasına Yönelik Bilimsel Analizlerin Yapılması ve Koruyucu/Önleyici Güvenlik Faktörlerinin Güçlendirilmesi Projesi” geliştirilmektedir. Bu kapsamda 13 ilden il emniyet ve il millî eğitim müdürlerinin katıldığı, akademisyenlerin destek verdiği 5 günlük bir çalıştay düzenlenmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı, 2006- 2011 yıllarını kapsayan “Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması Strateji ve Eylem Planı”nı yürürlüğe koymuştur. Bu belgede temel stratejiler belirlenmiş ve müdahale alanları tespit

edilmiştir. Söz konusu müdahale alanları şu başlıklar altında toplanmıştır; Yönetim süreçleri, öğretmenler ve yöneticiler, öğrenci, eğitim ortamı ve çevresi, aile.Şiddete yönelik önleme ve azaltma çalışmaları kapsamında, “Hayır” diyebilme, duygularını ifade edebilme gibi yaşam becerilerini kazandırmayı amaçlayan 6 farklı kap kâğıdı ve Özet Eylem Planı Posterleri 81 ile dağıtılmıştır. UNICEF ile birlikte şiddeti önlemeye yönelik spot filmler hazırlanmıştır.

- 7-19 yaş grubuna yönelik, etkili anne-baba eğitimi düzenlenmektedir.
- I Ulusal Uyuşturucu ve Madde Bağımlılığını Önleme Programı kapsamında talep azaltımı ile mücadele sürecinde, uyuşturucu tehditinin yoğun olduğu yerlerde öğrenci, öğretmen, aile ve psikolojik danışmanlara yönelik 10-14 yaş çocuklara yönelik hazırlanmış olan ve 11 çocuk oturumu/3 aile oturumundan oluşan Hayata Sahip Çıkmak Programı’nın eğitimlerinin ve uygulamalarının hızlandırılması öngörülmektedir.
- Çocuk Koruma Kanunu kapsamında, hakkında “Danışmanlık” tedbiri kararı alınmış çocuklara yönelik sunulacak danışmanlık hizmetlerinin ulusal standartlarının oluşturulması, usul ve esaslarının belirlenmesi sürecinde SHÇEK ve İçişleri Bakanlığı ile birlikte ortak bir tebliğ oluşturulmuştur.

BEŞİNCİ BÖLÜM: AİLE ORTAMI VE ALTERNATİF BAKIM(Md. 5, 9-11, 18/ parag. 1ve 2, 19-21, 25, 27/parag. 4, 39)

1. AİLE DESTEĞİ (md. 5 ve 18/ parag. 1 ve 2)

55. Türk hukukuna göre, çocuğun yetiştirilmesinden ve gelişiminin sağlanmasından öncelikle ana ve baba birlikte sorumludur. Kural olarak, ergin olmayan çocuklar ana ve babanın velayeti altındadırlar.Yeni Türk Medeni Kanununa göre, ana ve baba velayet görevini birlikte yürütürler. Velayetin kaldırılmasını veya değiştirilmesini gerektiren yasal sebepler olmadıkça velayet ana ve babadan alınamaz. Eşler boşanma veya ayrılık nedeniyle veya kendi istemleriyle ortak yaşamlarına son vermişlerse velayet hakkının kime verileceği hâkim kararı ile belirlenecek, hâkim velayet hakkının kullanılmasını eşlerden birine verebilecektir. Eşler, ergin olmayan üvey çocuklarına da özen ve ilgi göstermekle de yükümlüdürler.

56. Ana ve baba, velayetleri altında bulunan çocuğun bakım ve eğitimi konusunda onun menfaatini göz önünde tutarak gerekli kararları alır ve uygularlar. Çocuk, ana ve babasının sözünü dinlemekle yükümlüdür. Ana ve baba, olgunluğu ölçüsünde çocuğa hayatını düzenleme olanağı tanır; önemli konularda olabildiğince onun düşüncesini göz önünde tutarlar. Özellikle, çocuğun eğitimi, meslek seçimi, bir küçüğün evlât edinilmesi, evlâtlık verilmesi, evlenme gibi önemli konularda, kendi yaşamını ve aileyi ilgilendiren hususlarda onunda düşüncesini almak zorundadırlar. Ana ve baba çocuğa, özellikle bedensel ve zihinsel engelli olanlara, yetenek ve eğilimlerine uygun düşecek ölçüde, uygun eğitim görmelerini ve meslek edinmelerini temin ederler.

57. Devlet, çocuk haklarının güvence altına alınması ile çocukların yetiştirilmesi konusunda ana babaya uygun yardımları yapar. Muhtelif devlet kurumları ebeveynlere ve yasal velilere çocuk yetiştirme sorumluluklarını yerine getirmelerinde uygun desteğin verilmesini hedefleyen hizmet ve programları yürütmektedir.

58. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen hizmet ve programlar şunlardır;

- Mili Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen “Benim Ailem 0-6 Yaş Aile ve Çocuk Eğitimi Programı” ile 0-6 yaş arasında çocuğu olan annelerin yaygın eğitim yolu ile olumlu ebeveynlik konularında eğitilmeleri hedeflenmektedir. Kursiyer sayılarına ilişkin bilgilerin yer aldığı EK 3 Tablo 14’ de görüldüğü üzere, 2000-2001 döneminde 2173 anne eğitilirken 2004-2005 döneminde 3971 anne eğitilmiştir.
- Halk eğitim merkezlerinde “Baba Destek Eğitim Programı”uygulanarak uygulanarak; babalara çocukları ile iletişim kurma ve onların gelişim alanlarını destekleme konularında eğitim verilmektedir. Ayrıca, sokak çocukları, çocuk işçiliğiyle mücadele ve akran eğitimi yoluyla, eğitim alanlarında anne-babaların eğitim seviyeleri yükseltilmeye çalışılmaktadır. 2004 yılında başlayanBaba Destek Eğitim Programı ile bu güne kadar toplam 6.388 babaya ulaşılmıştır.
- Aile eğitimi programlarıyla (0-6 yaş ve 5-6 yaş) aile yapısının önemi, çocuğun gelişim evreleri, anne-baba-çocuk ilişkisi, çocukta uyum ve davranış bozukluğunun farkında olma, ders çalışma alışkanlığı kazandırma, vatandaş olma bilinci kazandırma ve madde bağımlılığı tehlikesinin farkında olma konularında; risk altındaki ailelere eğitim hizmeti götürülmekte, özellikle alt gelir grubundaki

ailelere bilinçlendirme eğitimi verilmektedir ve çocukları her tür riske karşı önleyici çalışmalar yapılmaktadır.

- Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen “5–6 Yaş Anne Çocuk Eğitimi Programı” ile; özellikle risk altında olup elverişli olmayan koşullarda yaşayan okulöncesi eğitimden yararlanamayan çocukların annelerini yaygın eğitim yolu ile etkili anne –babalık konularında yetiştirerek çocukların çok yönlü gelişimini sağlamak, destekleyen bir çevre oluşturmak, annenin desteklemesi ile çocuğun gelişim alanları ile yaratıcılığını ve yeteneklerini geliştirebileceği bir ortam oluşturmak ve ilköğretime hazırlamak amaçlanmaktadır. Kursiyer sayılarına ilişkin bilgiler EK 3 Tablo 15 de verilmiştir. Anılan tabloda yer alan veriler ışığında, başlangıç dönemine göre daha fazla sayıda anne çocuğun eğitim programından yararlanması sağlanmıştır.
- “Türkiye’de İyi Bir Yönetişim Koruma ve Adaletin Güçlendirilmesi Projesi” kapsamında, Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne odak grubu 7 ile 19 yaş arasında çocuğa sahip anne babalar olan ve sekiz modülden oluşan “Etkili Anne Baba Eğitimi 7 – 19” programı tamamlanmış olup, yeniden gözden geçirme çalışmaları halen devam etmektedir.
- 31.05. 2006 tarih ve 25184 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde aile eğitimi, ailelerin yasal hak ve sorumlulukları yeniden gözden geçirilmektedir.
- Ailelerin bilinçlendirilmesine yönelik el kitapları hazırlanmıştır (Örn: Otistik çocukların eğitiminde aile el kitabı, gecikmiş konuşma aile el kitabı, kekeme bir çocuğum var aile el kitabı vb.).
- Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüklerinde ve okullarda aile eğitimine yönelik danışmanlık hizmetleri yürütülmektedir.
- Milli Eğitim Bakanlığı ilköğretim Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen çocuk işçiliğini önlemeye yönelik projeler vasıtasıyla çalışan çocukların ailelerine yönelik gelir getirici mesleki eğitim çalışmaları gerçekleştirilmektedir.
- Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü “İnternetin Bilinçli Kullanımı ve İnternet Güvenliği Projesi” ile çocukları internetin zararlarından korumayı ve bilinçlendirmeyi amaçlamakta, konuyla ilgili çok yönlü çalışmalara devam etmektedir.

59. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı AB fonlarından, uluslararası kuruluşların kaynaklarından yararlanarak ve çeşitli ülkelerle işbirliği içerisinde yürüttüğü projelerde çalışan çocukların ailelerine yönelik gelir getirici mesleki eğitim çalışmaları yürütmektedir.

60. Sağlık Bakanlığı: çocuklar ve ergenlerin daha iyi yaşam becerilerine ve sağlıklı seçimler yapabilme kapasitesine sahip olabilmesi için Sağlık Bakanlığı AÇSAP Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen proje ve programlar:

- Erken Çocukluk Döneminde Gelişimin Desteklenmesi Programı
- T.C. Hükümeti ve UNICEF işbirliği 2001-2005 Ülke Programı Ana Uygulama Planı kapsamında, bebeklik ve çocukluk döneminde gelişimin izlenmesi ve desteklenmesi amacıyla “Erken Çocukluk Döneminde Gelişimin Desteklenmesi Programı” yürütülmektedir. Erken çocukluk gelişimi, doğumdan 8 yaşına kadar olan çocuklara, anne babalara ve çocuğa bakan diğer kişilere yönelik uygulamaları içine alan kapsamlı bir yaklaşımdır. Çocukların fiziki, psikolojik, sosyal ve bilişsel gelişimlerinin sağlanması ana hedefi oluşturur .Bu çalışma kapsamında, Mersin, İstanbul, İzmir, Adana, Samsun illerinde gerçekleştirilen eğitimler sonrasında 2005 yılı itibariyle 15.941/ 17.551 çocuk, 2006 yılı sonu itibariyle 17.530 /25.219 çocuk izlenmiştir. Bu izlemeler sonucunda desteklenen çocuk sayısı 4373 / 9291, özel merkezlere sevk edilen çocuk sayısı 82 / 239 ve izleme-destekleme eğitimi verilen kişi sayısı 8720 / 26.382’ dir.
- Adolesan (Yetişme Çağındaki Çocukların) Sağlığı ve Gelişimi Projesi
- Kadınlar ve çocuklar her toplumda sağlık açısından özel riskler taşımaktadır. Türkiye’deki sağlık sorunlarının başında kadın, anne ve çocuk sağlığının yeterli düzeyde olmaması gelmektedir. Sağlık Bakanlığının genel politikası da bu yönde olup; kadın ve çocuklara yönelik rutin hizmetler, özel programlarla da desteklenmektedir.

61. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen hizmet ve programlar şunlardır;

Toplum Merkezlerinde konuya ilişkin gerçekleştirilen etkinlikler (2000–2006 Yılı):

Aile Danışma Merkezlerinde; aile hayatının geliştirilmesi ve güçlendirilmesi yoluyla ailenin refahı, mutluluğu ve bütünlüğünün sağlanması, uyumlu aile ilişkilerine katkıda bulunulması,

aileyi bir arada tutan bağların kuvvetlendirilmesi, aile üyelerinin kişiliklerinin sağlıklı biçimde gelişmesi, birey olma potansiyellerinin güçlendirilmesi ve toplumsal yaşama uyumlarının sağlanması, sağlıklı çocuk yetiştirme bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi ile aile sisteminde özgürlük, sorumluluk ve toplumsal değerler arasında bir denge sağlanması amaçlanmaktadır. Söz konusu merkezlerde bu amaçlara uygun olarak; evliliğe hazırlık, eşler arası uyumsuzluk, tek ebeveynlik, ebeveyn-çocuk ilişkisinden doğan sorunlar, aile içi rol ve sorumlulukların dağılımı, yaşlı ve engelli üyelerin bakımı, boşanma öncesi ve sonrası yaşanan sorunların giderilmesi vb. konularda ailenin kendi kendine yeterli hale gelmesi yönünde mesleki çalışmalar geliştirilerek sürdürülmektedir. Aile Danışma Merkezlerinde; çocuklar için tartışmasız en sağlıklı ortam olan ailenin bütünlüğünün korunması, ailenin güçlenmesi yoluyla ailenin refah, mutluluğu ve uyumlu aile ilişkilerine katkıda bulunulması, aile üyelerinin aile içi sorunları çözme ve başa çıkma kapasitelerinin artırılması, toplumsal yaşama uyumlarının sağlanması, sağlıklı çocuk yetiştirme bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi ile aile sisteminde özgürlük sorumluluk ve toplumsal değerler arasında denge sağlanması amacıyla koruyucu-önleyici, eğitici-geliştirici, rehberlik ve rehabilite edici hizmetler verilmektedir. Toplum merkezlerinde annelere yönelik eğitim programları gerçekleştirilmekte ve bu programlarla aile içi iletişim becerilerinin geliştirilmesi ile aile içi şiddetten çocuğu koruma, sağlıklı çocuk yetiştirme ve toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı çocuk yetiştirme yöntemlerinin öğrenilmesi ve uygulanması hedeflenmektedir. Bunun yanı sıra kent merkezine yakın olup kentsel olanaklardan ve fırsatlardan uzak bölgelerde yaşayan çocuklara hizmet veren toplum merkezlerinde, çocukların eşit fırsatlardan yararlanmalarını için, örgün eğitim sisteminin içinde kalmalarını sağlayacak okul başarılarını desteklemeyi hedefleyen çalışmalar ile sosyal kültürel ve sportif faaliyetler içinde yer almaları sağlanmaktadır. Çocuklara yönelik bu hizmetler verilirken çocuklara rol model olacak, gönüllüler ve profesyonellerle çalışılmaktadır.

62. SHÇEK'e bağlı Toplum Merkezlerinde konuya ilişkin gerçekleştirilen etkinliklerin 2000–2006 Dönemine ilişkin veriler EK 3 Tablo 16 da verilmiştir.

63. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğüne ailelere çocuk bakımı ve yetiştirilmesi konusunda kreş hizmetleri götürülmekte olup ihtiyacı olan ailelere ücretsiz kreş bakım hizmeti sunulmaktadır.

64. Türkiye Geneline Özel Kreş ve Gündüz Bakımevi ve Çocuk Klüplerinin Sayısı ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı EK 3 Tablo 17' de bulunmaktadır.

65. Sosyal refah hizmetlerinin, mağdur olan bölgelere götürülmesi ilkesinden yola çıkarak 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanununun 3 üncü maddesinin (e) bendinin (3) numaralı alt bendinde 27 Mart 2000 tarih ve 24002 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yapılan değişiklikle" ve sunduğu hizmetler karşılığında ücret alan", ibaresi çıkarılarak ücretsiz Kreş ve Gündüz Bakımevlerinin yaygınlaştırılması çalışmalarının yapılması sağlanmıştır. Kreş ve Gündüz Bakımevleri hizmetleri ile hem dar gelirli ailelere ekonomik destek sağlanmakta, hem de, anne babanın iş yaşamında olduğu bir zaman sürecinde, çocuklara güvenli bir ortamda, bilimsel çocuk bakım, eğitim yöntem ve teknikleri ile hizmet sunulmaktadır. Ayrıca, ekonomik güçlük içinde olan ailelerin çocuklarına Özel Kreş ve Gündüz Bakımevleri ve Özel Çocuk Kulüpleri Yönetmeliği doğrultusunda Ücretsiz Bakım Hizmeti verilmektedir. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunun hizmet felsefesi doğrultusunda, koruyucu ve önleyici bir hizmet modeli olarak geliştirilen Ücretsiz Bakım Hizmeti ile ekonomik güçlük içinde bulunan ailelerin çocuklarına, ücretsiz bakım hizmeti verilmektedir. Çeşitli sosyo-ekonomik sorunlar nedeniyle korunmaya muhtaç durumda olan çocukların, içinde bulunduğu aile ve çevresinden uzaklaşmadan, özel kreş ve gündüz bakımevlerinde ücretsiz bakım ve eğitimden yararlanmaları sağlanmaktadır. 2003 yılında yürürlüğe giren 4857 sayılı İş Kanununun 88. maddesi hükmü gereğince gebe ve emziren annelerle ilgili yeni düzenlemeler getirilmesi gerekliliği belirtilmiştir. Ayrıca 2004 yılında 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve 5223 sayılı kanun ile çalışan memur ve işçi kadınların doğum öncesi ve sonrası izin haklarında anne ve çocuk lehine yeni düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.

66. 2005 yılında Mamak Belediyesi ile Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü ile yapılan protokol çerçevesinde “Aile Okulu” projesi kapsamında 100 kişiye ebeveynlik seminerleri verilmiş olup, bu seminerler kurumların kendi imkânlarıyla finanse edilmiş, özel bir bütçe ayrılmamıştır.

2. EBEVEYN BAKIMINDAN YOKSUN ÇOCUKLAR (Md. 9/ parag. 1-4, 21 ve 25)

A. YASAL DÜZENLEME

67. Türk Medeni Kanununa göre çocuğun ebeveyni tarafından bakılması öncelikli olmakla birlikte çocuğun bedensel ve zihinsel gelişmesi tehlikede bulunur veya çocuk manen terk edilmiş halde kalırsa hâkim, çocuğu ana ve babadan alarak bir aile yanına veya bir kuruma yerleştirebilir. Çocuk Koruma Kanununa göre tedbir kararı verilirken kurumda tutma ve kurumda bakma son çare olarak görülmesi temel ilke olarak kabul edilerek çocuğun ebeveyn yanında bakılması amaçlanmaktadır.

68. Türk Medeni Kanununda, ebeveynin çocuğa karşı sorumluluklarını ihmal etmesi veya yerine getirmemesi halinde diğer önlemler yeterli gelmezse hakim kararıyla velayetin kendilerinden alınmasına karar verilir. Çocuk Koruma Kanunda bakım ve barınma tedbirleri, koruyucu ve destekleyici tedbirler arasında yer almaktadır. Buna göre bakım tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi hâlinde, çocuğun resmî veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesine yönelik tedbirdir. Bu tür tedbirler hakim kararıyla uygulanabilir.

B. UYGULAMA

a. Ebeveyn Bakımından Yoksun Kalma Nedenleri

69. Ebeveyn bakımından yoksun çocukların bir kısmı SHÇEK Genel Müdürlüğüne bağlı yurt ve yuvalarda korunma ve bakım altında bulunmaktadır. Çocukların haklarında koruma kararı alınması muhtelif sebeplere dayanmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin Haziran 2001'de yürürlüğe koyduğu Sosyal Riski Azaltma Projesi'nin (SRAP) Kurumsal Gelişim bileşeni kapsamında Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nun (SHÇEK) politika araştırma, izleme ve değerlendirme yeteneklerinin geliştirilmesine yönelik bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırma verilerinin yer aldığı aşağıdaki tabloda mahkeme kararıyla haklarında koruma kararı alınan çocukların sayıları ve hangi sebeplerle koruma kararı alındığı gösterilmektedir. Bu sebepler arasında silahlı çatışma, sınır dışı edilme ve ayrımcılık nedenlerine dayalı bir olay söz konusu olmamıştır. Sürgün Türk mevzuatında ve uygulamasında mevcut olmayan bir durumdur.

Tablo: Haklarında Koruma Kararı Alınan Çocukların Karar Alınma Nedenlerine Göre Dağılımı

NEDENLER	%	SAYI	S.H.(%)
Ekonomik ve sosyal yoksunluk	71,6	2981	2,8
Terk	25,6	1066	3,0
Ölüm	24,8	1032	2,1
Ailenin fiziksel ve duygusal istismarı	7,5	312	1,2
Üvey anne ya da babanın çocuğu kabul etmemesi	6,8	283	1,3
Anne ya da babanın cezaevine girmesi	5,6	233	1,0

Buluntu	2,2	92	0,4
Babanın psikolojik rahatsızlığı	1,1	46	0,7
Annenin psikolojik rahatsızlığı	1,1	46	0,8
Ensest ilişki	1,0	40	0,4
Doğal afet	0,6	25	0,6
Aile dışı cinsel istismar	0,5	21	0,3
Çocuğun engelli olması	0,5	21	0,3
Töre cinayeti riski	0,4	17	0,2
Ebeveynin engelli olması	0,4	17	0,2
İhmal	0,3	12	0,2
Babanın istememesi	0,3	12	0,3
Evlilik dışı	0,3	12	0,3
Çocukların tehlikeye açık olması	0,2	8	0,2
Ailenin çocuğu suça yöneltmesi	0,1	4	0,1
Anne babanın fuhuş yapması	0,1	4	0,1
Anne baba ayrı çocuk babayla kalmak istemiyor	0,1	4	0,1
TOPLAM *	150,9	6282	

Kaynak SHÇEK

*Çocuk birden fazla nedenden koruma altına alınabilir

70. Ekonomik ve sosyal yoksunluk birinci derecede korunma altına alınma sebebi olarak görülmektedir. Bunu terk ve ebeveynlerin ölümü sebepleri izlemektedir. Sonuç gözlemlerinde belirtildiği üzere çocukların öncelikle ebeveynleri ile yaşamaları amacıyla, son yıllarda SHÇEK Genel Müdürlüğü tarafından yapılan çalışmalarla ebeveynleri sosyal yardımla desteklenerek çocukların aileleri yanına döndürülmeleri sağlanmaktadır. Yerleştirme sonrası ebeveyni ile yeniden birleşen çocuklar sayısı başlığında aynı ve/veya nakdi yardımla desteklenerek ailesi ile bileştirilen çocuklara ilişkin sayısal veriler yer almaktadır.

71. Yuvalarda bakılan çocuklara ilişkin veriler EK 3 Tablo 18, yetiştirme yurtlarında bakılan çocuklara ilişkin veriler EK 3 Tablo 19' dadır.

72. Çocukların ebeveynlerinden ayrı kalmalarının bir diğer sebebi ise kanunla ihtilafa düşmüş çocukların ceza infaz kurumlarında kalmalarıdır. Türkiye’ de ceza infaz kurumlarında kalan çocukların yıllara göre dağılımı EK 3 Tablo 20’ dendir.

b. Çocukların bakımından sorumlu olan kurumlar, bakıcılar ve koruyucu aileler

73. SHÇEK Genel Müdürlüğüne bağlı çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları ihtiyaç doğrultusunda tüm ülke genelinde hizmet vermektedir. Bu kurumlarda bakılan çocuklar ve kuruluşa ilişkin veriler yukarıda yer almaktadır. 0–12 yaş arası korunmaya muhtaç çocuklara “çocuk yuvasında”, 13–18 ve daha yukarı yaştaki çocuklara ise “yetiştirme yurtlarında” hizmet verilmektedir. İlköğretimin sekiz yıla çıkmasıyla birlikte, fiziki şartları uygun olan kuruluşlardaki 12 yaşını dolduran çocukların, ilköğretimi bitirene kadar aynı kuruluştaki kalmaları yönünde uygulama başlatılmıştır.

74. Son bir yıllık süreçte kışla tipi kurum bakımından uzaklaşarak daha küçük, ev ortamına yakın kuruluşlarda “Çocuk Evleri” ve “Sevgi Evleri” uygulamaları yürütülmektedir. 2006 yıl sonu itibariyle 0-12 yaş grubundaki 9670 çocuktan 6440’ 1 99 çocuk yuvası, 8 sevgievi kompleksi ve 29 çocuk evi olmak üzere toplam 136 birimde fiilen hizmet almıştır. Çocuk yuvalarında, 0–6 yaş grubunda 6–8 çocuğa 1 bakıcı anne, 7–12 yaş grubunda ise 10-12 çocuğa 1 bakım elemanı düşmektedir. Sonuç olarak, çocuk yuvalarında hizmet veren bakım elemanı hem sayısal hem de niteliksel olarak yükşeliş göstermektedir. Son yıllarda özellikle çocukların kurum bakımının olumsuzluklarından korunmaları amacıyla uygulamaya başlanan sevgi evleri, 10-12 çocuğun barınıp yaşamlarını sürdürebileceği, temel gereksinimlerinin karşılanabileceği, toplu yaşamın getirdiği olumsuzlukları yaşamadan yetiştirilebilecekleri, aile ortamına benzer yapılar ve ilişki sistemi içinde çocukların yetişebileceği kuruluşların yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar büyük bir hızla sürdürülmektedir. Ayrıca aile ortamı şeklinde düzenlenmiş çocuk evleri, az sayıda personel tarafından sürekli ve değişmeyen hizmetin sağlanması ile çocuklarda temel güven duygusunu kazandırmakta, sağlam ve tutarlı davranış özelliği ile olası kişilik ve davranış bozukluklarını en aza indirmektedir. Ayrıca, “Çocuk Evleri” ile her ilin sosyal-kültürel ve fiziksel yapısı, çocuk yetiştirmeye uygun bölgelerinde, tercihen il merkezinde, okullara ve hastanelere yakın apartman dairesi veya müstakil dairelerde 0–18 yaş grubu 6 – 8 çocuğun bir ev ortamı yaratılarak korunma ve bakım altına alınan çocukların bedensel ve psiko-sosyal gelişimlerinin, eğitimlerinin ve bir meslek sahibi olarak topluma yararlı kişiler olarak yetiştirilmelerinin sağlanması hedeflenmiştir. Yetiştirme Yurtlarında(13-18 yaş) kayıtlı 10505 çocuk için, 109 yetiştirme yurdu, 2 sevgi evi, 7 çocuk evi olmak üzere toplam 118 birimde hizmet verilmektedir.

75. Koruyucu aile yanına yerleştirilen çocuk, görevli sosyal çalışmacı tarafından vakanın özelliklerine göre belirli aralıklarla, düzenli olarak izlenmektedir. Ortaya çıkan sorunların çözümüne yönelik gerekli mesleki çalışmalar yapılmaktadır. Yıllar itibari ile koruyucu aile sayılarında artış olduğu görülmekte olup 2001 yılında 86 olan koruyucu aile sayısı 2006 yılında 204' e ulaşmıştır. Yıllar itibari ile koruyucu aile sayısına ilişkin bilgiler EK3 Tablo 21' dedir. 2006 yıllı itibari ile toplam 630 koruyucu aile bulunmaktadır.

76. Bu çocuk Yuvalarından 8 tanesi en çok 10-12 çocuğun barınıp yaşamlarını sürdürebileceği, temel gereksinimlerini karşılayabileceği, toplu yaşamın getirdiği olumsuzlukları yaşamadan yetiştirilebilecekleri, aile ortamına benzer yapılarda, Sevgi Evleri adı altındaki evlerden oluşan kuruluşlardır. Yıllar itibari ile çocuklarımıza bakan personel sayısının arttırılması amacı ile özel hizmet alımı yoluna gidilmiştir. Özel hizmet alımına ilişkin bilgiler EK 3 Tablo 22' de yer almaktadır.

c. Ebeveyninden ayrılmış, kurumlarda ya da bakıcı ailelerde yaşayan çocuklar

77. Kurumlarda bakılan çocuklara ilişkin sayısal veriler yukarıda verilmiştir. Yıllar itibariyle koruyucu aileye yerleştirilen çocuk sayısında bir artış gözlenmektedir. 2001 yılında koruyucu aile yanına yerleştirilen çocuk sayısı 86 iken 2006 yılı itibari ile 204' e ulaşmıştır. Bu güne kadar toplam 4195 çocuk koruyucu aile yanına yerleştirilmiş olup, halen 813 çocuk koruyucu aile yanında bakılmaktadır.

78. Korunmaya Muhtaç Çocukların Tespiti, İnceleme Korunma Kararlarının Alınması Ve Kaldırılmasına İlişkin Yönetmelik 28.11.1983 tarih ve 18235 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bahse konu yönetmeliğin Geçici Hükümler başlıklı 21. madde de “ Bu Yönetmeliğin yayımı ile bir yıl içinde tüm kuruluşlarda bulunan çocukların Kanun'da belirtilen korunmaya muhtaç çocuk tanımına uygunluğu İl Müdürlüğü veya kuruluş yetkililerince araştırılarak uygun olmayanların korunma kararlarının iptali için gerekli işlemlere başlanır.” ifadesi yer almaktadır. İlgili mevzuat çerçevesinde korunma ve bakım altındaki çocukların yeniden ailelerine dönmelerine ilişkin çalışmalar yürütülmektedir. Korunmaya muhtaç çocukların izlenmesi ve değerlendirilmesi genelge niteliğinde tüm illere Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü tarafından gönderilen resmi yazıda, tüm çocukların altı aylık dilimler halinde periyodik olarak durumlarının incelenmesi ve izlenmesi için talimat verilmiştir. Bu kapsamda korunma ve bakım altındaki tüm çocukların altı aylık periyodlar halinde incelemeleri gerçekleştirilmektedir. Koruyucu aile yanında kalan çocukların da belirli periyodlarla takipleri yapılmaktadır.

d. Yerleştirme sonrası ebeveyni ile yeniden biraraya çocukların sayısı

79. SHÇEK Genel Müdürlüğünce Aileye Dönüş Projesi kapsamında, 2005 Nisan ayından itibaren kuruluş bakımında korunma ve bakım altında olan çocuklarımızın ailesi veya yakınlarına aynı nakdi yardımla desteklenerek dönmeleri sağlanmıştır. 2005 yılında çocukların aile yanına döndürülmeleri için ödenen miktar 15.980.000 YTL, 2006 yılı 41.000.000 YTL' dir.

80. Bu projede çocukların desteklenerek ebeveynleri ile kalmaları amaçlanmaktadır. Aynı nakdi yardım yönetmeliğinde yapılan 2005 yılındaki değişlikle çocukların aile yanına döndürülmeleri amacıyla ayrılan kaynaklar önemli oranda arttırılmıştır. Muhtaçlıkları nedeniyle korunma kararı alınan çocukların korunması, bakımı ve yetiştirilmelerine ilişkin hizmetler mümkün olduğu kadar kuruluş bakımına alınmaksızın kendi ailesi yanında ve sosyal çevresinde desteklenmesi benimsenmektedir.

3. AİLENİN YENİDEN BİRLEŞMESİ (Md. 10)

81. Önceki raporda da belirtildiği üzere, ailenin yeniden birleştirilmesi amacıyla ülkeye giriş ve çıkışları düzenleyen özel hükümler bulunmamaktadır. İlk raporda belirtilen düzenlemeler aynen geçerlidir. Raporlama dönemine ilişkin sayısal veriler bulunmamakla birlikte ilerleyen yıllarda konuya ilişkin veriler toplanmıştır.

4. YASADIŞI NAKİL VE GERİ DÖNDÜRME (Md. 11)

82. Ülkemizde insan ticareti mağdurlarının tespit edilmeleri, ilgili mevzuatın İl Emniyet Müdürlükleri, Jandarma Komutanlıkları ve Sahil Güvenlik Komutanlıklarınca uygulanmasının sağlanması, mağdurlara olabildiğince sağlık yardımı ve ruhsal rehabilitasyon desteğinin sağlanması bu kapsamda tespit edilen mağdurların ülkemizden sınırdışı edilmeden ilk aşamada istekli olmaları durumunda bir ay süreyle geçici ikametlerine izin verilmesi, bu suçu işleyen ve gerçek anlamda menfaat temin eden ve organize yapıdaki kişi yada şebekelerin tespiti, yakalanması ve yürürlüğe giren yeni yasal düzenlemeler doğrultusunda haklarında yasal idari işlem yapılması hususları genelge ile düzenlenmiş olup, görevli birimlerce uygulanmaktadır. Çocuk mağdurların tespit edilmesi durumunda, her türlü işlemde çocuğun çıkarı gözetilerek özel önlemler alınmaktadır. Çocuk mağdurların tespit edilmesi durumunda ilk etapta İl Emniyet Müdürlükleri Çocuk Şubelerince mağdurların koruma altına alınması daha sonra Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu görevlilerine teslim edilmesi ve kendine vasi tayin edilme işlemleri gerçekleştirilmektedir. Emniyet Genel Müdürlüğü Yabancılar, Hudut ve İltica Daire Başkanlığı verilerince ülkemizde tespit edilen

insan ticareti mağduru çocuk sayısı 2004 yılında 1, 2005 yılında 6, 2006 yılında 14,' dir. BM Çocuk Hakları Sözleşmesi ve çocuklara ilişkin mevcut ulusal mevzuat doğrultusunda çocuklara gerekli destek ve yardım sağlanmıştır.

5. SUİSTİMAL VE İHMAL (Md. 19), FİZİKİ VE PSİKOLOJİK TEDAVİ İLE YENİDEN SOSYAL ENTEGRASYON (Md. 39)

A. YASAL DÜZENLEME

83. Türk hukukuna göre çocuklara yönelik ihmal ve istismarın önlenmesi, belirlenmesi, bildirilmesi, yetkili makama havale edilmesi, soruşturulması, tedavisi ve izlenmesi için gerekli başkaca önlemleri ve uygun olduğu takdirde adli makamların işe el koyması veya çocukların bakımını üstlenen kişilere gereken desteğin sağlanması zorunludur. Nitekim Türk Ceza Kanunu (TCK) yardıma muhtaç, herhangi bir nedenle kendini idare edemeyecek durumda olanları ilgili makamlara bildirmeyenler ile görevini yaparken kovuşturulması gereken bir suçu öğrenip bildirimde bulunmayan kamu görevlisi ve sağlık görevlilerine de cezai sorumluluk öngörmüştür. Çocuk Koruma Kanunu ile sivil toplum kuruluşlarına da korunmaya muhtaç çocukları SHÇEK'e bildirim yükümlülüğü getirilmiştir. İhmal ve istismar vakalarında, bildirim yükümlülüğüne ilişkin duyarlılık ve farkındalık yaratmak amacıyla konu ile ilgili meslek gruplarına eğitim verilmektedir.

84. SHÇEK Kanunu ile kurum, korunmaya, bakıma, yardıma muhtaç aile, çocuk, engelli ve yaşlılar ile sosyal hizmetlere muhtaç diğer kişileri tespit ve incelemekle görevlidir. Bu kişilerin Kuruma duyurulmasında ve incelemeye ilişkin olarak Kurum ile işbirliğinde bulunulmasında mahalli mülki amirler, sağlık kuruluşları ve köy muhtarları ile genel kolluk kuvvetleri ve belediye zabıta memurları yükümlüdürler.

85. Sonuç Gözlemlerinde genital muayeneye ilişkin yasalarda değişiklik yapılması gerektiği tavsiye edilmektedir. Bu konuya ilişkin Türk Ceza Kanunu, hâkim ve savcı kararı olmaksızın, kişiyi genital muayeneye gönderilmesini suç olarak tanımlamış ve bu muayeneyi yapanlara da ceza sorumluluğu getirmiştir. Ayrıca Ceza Muhakemeleri Kanununa göre bir suça ilişkin olarak sanık veya mağdur üzerinde muayene yapılması hakim kararına bağlanmıştır. Hakim kararı olmaksızın polis ve jandarma ile çocukla ilişkili diğer kamu görevlilerinin kişiyi genital muayeneye gönderme yetkisi bulunmamaktadır. Aksine davranışlar suç olarak düzenlenmiştir.

86. İhmal ve istismar mağduru çocuklarla ilgili yapılan soruşturmaların çocuğa duyarlı bir şekilde yürütülerek çocuğun ikinci kez örselenmemesi ve çocuğun özel yaşamına saygı

hakkının korunması için yasal düzenlemeler yapılmıştır. Çocuk Koruma Kanuna göre çocukla ilgili soruşturmalar bizzat Cumhuriyet Savcısı tarafından yürütülür. Ceza Muhakemesi Kanuna göre, işlenen suçun etkisiyle psikolojisi bozulmuş çocuk veya mağdur, bu suça ilişkin soruşturma veya kovuşturmada tanık olarak bir defa dinlenebilir. Bu kişilerin dinlenmesi sırasında ses ve görüntüleri kayda alınarak çocukların yargılama sırasında tekrar dinlenmeleri ve aynı mağduriyeti tekrar yaşamalarının önlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca mağdur çocukların veya işlenen suçun etkisiyle ruhsal durumu bozulmuş olan mağdurun tanık olarak dinlenmesi sırasında psikoloji, psikiyatri, tıp veya eğitim alanında uzman bir kişi bulundurulması da öngörülmüştür.

87. Çocuk Koruma Kanuna göre, mağdur çocukların fiziki ve psikolojik iyileşmesi ve toplumla bütünleşmesi amacı ile verilen koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının giderleri devletçe ödenir.

B. UYGULAMA

a. Suistimal ve/veya ebeveyn veya diğer akrabalar/bakıcıların ihmalinin kurbanı olarak bildirilen çocuklar

88. Suistimal ve/veya ebeveyn veya diğer akrabalar/bakıcıların ihmalinin kurbanı olarak bildirilen çocukların sayısı ve yüzdesine ilişkin özel bir veri bulunmamakla birlikte, ebeveyn bakımından yoksun çocuklar başlığında SHÇEK tarafından korunma kararı alınma nedenlerinde konuya ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

b. Tedavi ve topluma yeniden kazandırmak için özel bakım alan çocuklar

89. SHÇEK tarafından korunma ve bakım altına alınan çocukların topluma yeniden kazandırılmaları ve rehabilitasyonlarına yönelik çalışmalar gerek kurum tarafından gerekse ilgili sağlık kurumları ile işbirliği içerisinde yürütülmektedir. Dolayısıyla kurumda bakım ve korunma altında olan tüm çocukların sağlık giderleri kurum tarafından karşılanmakta olup, üniversitelerin ilgili bölümleriyle işbirliği yapılarak tedavi ve topluma yeniden kazandırmaya yönelik çalışmalar yürütülmektedir.

6. EVLÂT EDİNME (Md. 21)

A. YASAL DÜZENLEME

90. Yeni Medeni Kanunla evlât edinme sürecinde önemli değişiklikler ve evlât edinme sürecini kolaylaştıracak yenilikler getirilmiştir.

91. Türk hukuk sisteminde, evlâtlık ilişkisi ancak mahkeme kararıyla kurulur. Türk Medenî Kanununda, evlât edinme ile ilgili olarak yetişkinler ile çocuklar ayrı hükümlere tabi tutulmuşlardır. Bir çocuğun evlât edinilmesi için yasal bazı şartların gerçekleşmesi gerekir; Bunlar; evlât edinenin bir yıl süreyle çocuğa bakması ve çocuğu eğitmesi, evlât edinmenin çocuğun yararına olması, evlât edinenin diğer çocuklarının yararlarının hakkaniyete aykırı bir biçimde zedelenmemesi, evlât edinenin evlât edilenden en az on sekiz yaş büyük olması, ayırt etme gücüne sahip küçüğün rızasının alınması. Bu şartlar yerine getirilmeksizin bir çocuğun evlât edinilmesi mümkün değildir.

92. Evlât edinecek kişi evli değilse otuz yaşını doldurmuş olması gerekir. Eşler, ancak birlikte evlât edinebilirler. Ayrıca eşlerin en az beş yıldan beri evli olmaları ve otuz yaşını doldurmuş olmaları gerekir.

93. Çocuğun evlât edilmesi hâlinde anne babasının rızasının alınması gerekir. Bu rıza küçüğün veya ana ve babasının oturdukları yer mahkemesinde açıklanarak tutanağa geçirilir. Çocuğun doğumundan itibaren altı hafta geçmeden rıza verilemez. Ancak ana ve babanın rızasının aranmadığı hâllerde vardır. Kim olduğu veya uzun süreden beri nerede oturduğu bilinmiyorsa veya ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksun bulunuyorsa, çocuğa karşı özen yükümlülüğünü yeterince yerine getirmiyorsa ana ve babanın rızası aranmaz.

94. Evlât edinmeye, esaslı sayılan her türlü durum ve koşulların kapsamlı biçimde araştırılmasından, evlât edinen ile edinilenin dinlenmesinden ve gerektiğinde uzmanların görüşünün alınmasından sonra mahkemece karar verilir. Araştırmada özellikle evlât edinen ile edinilenin kişiliği ve sağlığı, karşılıklı ilişkileri, ekonomik durumları, evlât edinenin eğitime yeteneği, evlât edinmeye yönelten sebepler ve aile ilişkileri ile bakım ilişkilerindeki gelişmelerin açıklığa kavuşturulması gerekir. Evlât edinenin altsoyu varsa, onların evlât edinme ile ilgili tavır ve düşünceleri de değerlendirilir.

B. UYGULAMA

95. Ülkemizde evlât edinme Medeni Kanunun ilgili hükümleri ile Çocukların Korunması ve Ülkelerarası Evlât Edinme Konusunda İşbirliğine Dair Sözleşmenin Uygun Bulunduğu Kanun ve SHÇEK Genel Müdürlüğünün Evlât Edinme Yönergesi kapsamında yürütülmektedir. Yurtiçi evlât edinmelerde SHÇEK Genel Müdürlüğüne başvurulduğu gibi kişiler ilgili mahkemeye de başvurabilmektedirler. Yurtdışı evlât edinmelerde ise kişilerin buldukları ülkenin Lahey Ülkelerarası Evlât Edinme Merkezi Makamına başvurması gerekmektedir.

Yurtdışı evlât edinmeler ülkemizde sadece SHÇEK Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

96. Ülkemizde SHÇEK Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen evlât edindirme işlemine ilişkin veriler EK 3 Tablo 24' dedir. Ülkeler arası evlât edinme işlemleri Lahey Sözleşmesi çerçevesinde gerçekleştirilmekle birlikte ülkemizde evlât edindirilecek çocuk sayısının yeterli olmaması dolayısı ile SHÇEK Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen işlemlerle 2003 yılında 2 ABD ve 1998 yılında bir Alman aile ülkemizden çocuk evlât edinmiştir.

ALTINCI BÖLÜM: TEMEL SAĞLIK VE SOSYAL REFAH(md.6, 18, parag. 3, md. 23, 24, 26 ve 27 parag. 1-3)

1. ENGELLİ ÇOCUKLAR (Md. 23)

A. YASAL DÜZENLEME

97. Engelliliğin önlenmesi, engellilerin sağlık, eğitim, rehabilitasyon, istihdam, bakım ve sosyal güvenliğe ilişkin sorunların çözümü ile her bakımdan gelişmelerini ve önlerindeki engelleri kaldırmayı sağlayacak tedbirleri almak ve topluma katılımlarını sağlamak amacıyla 01.07.2005 tarih ve 5378 sayılı kanun yürürlüğe girmiştir.

98. Engellilerin karşılaştıkları ayrımcılıkla mücadele edilmesi, alınacak karar ve verilecek hizmetlerde engellinin ailesinin ve gönüllü kuruluşların katılımcı olmasının sağlanması ve engelliye sunulacak hizmetlerde aile bütünlüğünün korunması ilkelerini esas almaktadır. Kanunda ayrıca engellilere sunulacak hizmetlere ve sosyal politikanın belirlenmesine ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Bu düzenlemeler içerisinde doğrudan engelli çocuklarla ilgili maddeler olmakla birlikte, tüm engelli bireylerle birlikte engelli çocukları da kapsayan maddeler bulunmaktadır. Engelliler kanunda yer alan hak ve hizmetlerin uygulanması için yine kanunda da gerekli görülen yönetmelikler çıkarılmıştır.

99. 5378 sayılı kanun ile 2828 sayılı SHÇEK Kanunu'na eklenen Ek 7. Maddede "Sosyal güvenlik kurumlarına tâbi olmayan, bakıma muhtaç engellilerden ailesini kaybetmiş olanlar ile ailesi ekonomik veya sosyal yoksunluk içerisinde bulunanlara bakım hizmetinin resmî veya özel bakım kurumlarında ya da ikametlerinde verilmesi sağlanır." hükmü getirilmişken engelli bireyler için bu engelin kaldırılması ve eşitliğin sağlanması amacıyla 10/02/2007 tarih ve 26430 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 5579 sayılı

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 2. Maddesi ile 2828 sayılı Kanunun Ek 7. Maddesi değiştirilmiştir.

100. Bu değişiklik ile “Her ne ad altında olursa olsun her türlü gelirleri toplamı esas alınmak suretiyle; kendilerine ait veya bakmakla yükümlü olduğu birey sayısına göre kendilerine düşen ortalama aylık gelir tutarı bir aylık net asgari ücret tutarının 2/3’ünden daha az olan bakıma muhtaç özürllülere resmî veya özel bakım merkezlerinde ya da ikametgâhlarında bakım hizmeti verilmesi sağlanır.” hükmü getirilerek, sosyal güvenlik kurumlarına tâbi olsun veya olmasın tüm bakıma muhtaç özürllülerin bakım hizmetinden faydalanmaları sağlanmıştır.

B. UYGULAMA

101. Engelli çocuklara ilişkin engel türüne göre tasnif edilmiş veriler EK 3 Tablo 3’de verilmiştir. Bu tabloda ortopedik, işitme, görme, zihinsel ile dil ve konuşma engelli kız ve erkek çocuklarının sayısı bulunmaktadır.

a. Ebeveynleri özel malzeme veya başka tür yardım alanlar

102. Sosyal Sigortalar Kurumu ile Emekli Sandığı bünyesinde sosyal güvenlik kapsamında olan kişilerin, bakmakla yükümlü oldukları özel ve resmi rehabilitasyon merkezlerindeki eğitim ve rehabilitasyon hizmetlerinden yararlanmaları neticesinde tahakkuk edecek ücret bu kurumlar tarafından karşılanmaktadır. Ödenecek ücretin miktarı ve şekli her yıl bütçe uygulama talimatı ile belirlenmektedir. Emekli olanların çocukları da bu haktan yararlandırılmaktadır. 07/07/2005 tarihli ve 25868 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 5378 sayılı Özürllüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun gereği; özel eğitim gerektiren çocukların eğitim giderleri sosyal güvencesi olup olmadığına bakılmaksızın 01/06/2006 tarihinden itibaren Millî Eğitim Bakanlığınca karşılanmaktadır. Bu güne kadar 161.956 engelli çocuk için toplam 691.808.028,00 YTL ödeme yapılmıştır.

103. Özürllüler İdaresi Başkanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı’ nın birlikte hazırlamış olduğu Özel Eğitime Gereksinim Duyan Öğrencilerin Okullara Erişiminin Sağlanması İçin Ücretsiz Taşınması Projesinin birinci aşaması 2004-2005 eğitim ve öğretim yılının ikinci döneminde (Şubat- Haziran 2005 tarihleri arasında) gerçekleştirilmiştir. Bu dönem için sadece özel eğitim okullarında eğitim gören zihinsel engelli ve otistik 6901 öğrencinin okula erişiminde taşıma hizmeti sağlanmış, bu hizmet için ayrılan 3.800.000 YTL ‘ lik tahsisatın 1.928.588

YTL' lik kısmı harcanmıştır. Projenin ikinci aşamasında 2005 2006 eğitim öğretim yılında özel eğitim okullarına ve özel sınıflara devam eden 16.171 öğrencinin okula erişimi sağlanmıştır. Bu hizmet alımı için 14.800.000 YTL olan tahsisattan 9.679.575 YTL ödeme yapılmıştır.

104. 5378 sayılı Özürlüler ve bazı Kanun ve Kanun Hükmünün Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanununun 35 maddesinde “Görme, ortopedik, işitme, dil-konuşma, ses bozukluğu, zihinsel ve ruhsal engelli çocuklardan özel eğitim değerlendirme kurulları tarafından, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerine devam etmeleri uygun görülenlerin eğitim giderlerinin, her yıl bütçe uygulama talimatında belirlenen miktarı Milli Eğitim Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanır.” hükmünün yer alması nedeniyle özel eğitime ihtiyacı olan tüm çocukların giderleri Milli Eğitim Bakanlığı tarafından karşılanmaktadır aşağıda yer alan tabloda 2001-2006 dönemine ilişkin Sosyal Sigortalar Kurumu ve Emekli Sandığı tarafından Özel Eğitim Gideri karşılanan çocuklara ilişkin sayısal veriler yer almaktadır.Özel eğitim gideri ödenen çocuklara ilişkin veriler EK3 tablo 25’ dedir. Yıllar itibari ile bakıldığında 2001 yılında emekli sandığından 1.114 çocuğa, SSK’ dan 14.842 çocuğa özel eğitim gideri ödenmekte iken 2006 yılı itibari ile emekli sandığından 3.382 çocuğa SSK’ dan 82.458 çocuğa özel eğitim gideri ödenmektedir. Yıllar itibari ile özel eğitim gideri ödenen çocuk sayısında önemli oranda artış görülmektedir.

b. Akıl hastalarına ait kurumlar dahil, kurumlarda veya bakıcı aile gibi kendi ailelerinin dışında yaşayan çocuklar

105. Yıllar itibariyle SHÇEK Genel Müdürlüğüne bağlı yatılı merkezlerde bakılan engelli çocuklara ilişkin veriler EK 3 Tablo 26’da yer verilmiştir. Bu tabloya göre 2001 yılında korunma ve bakım altında olan toplam engelli çocuk sayısı 473 iken, 2006 yılında bu rakam 856’ya yükselmiştir.

106. Koruyucu aile yanına 26 engelli çocuk yerleştirilmiş olup, çocuklara ilişkin ayrıntılı veriler ise EK 3 Tablo 27’de verilmiştir.

Ayrıca SHÇEK Genel Müdürlüğü tarafından gündüzlü aile danışma ve rehabilitasyon merkezlerinde 0-18 yaş arası; 513 kız, 719 erkek engelli çocuğa hizmet verilmektedir.

c. Normal okullara devam eden engelli çocuklar

107. İlköğretim okullarındaki 1480 Özel Eğitim Sınıfı bünyesinde 8921 öğrenci ve 576 öğretmen tarafından eğitim öğretime devam edilmektedir. 7422 okulda 45532 öğrenci “Kaynaştırma Eğitimi” almaktadır. Zorunlu eğitimin kesintisiz sekiz yıla çıkarılmasıyla

birlikte, zihinsel öğrenme yetersizliği olan çocukların zorunlu eğitiminde temel teşkil eden “İlköğretim Okulu Orta Düzeyde Öğrenme Yetersizliği Olan Çocuklar Eğitim Programı” ile “Eğitim Uygulama Okulu Eğitim Programı” hazırlanarak uygulamaya konulmuştur. Otistik Çocuklar Eğitim Programı ve İş Okulu Eğitim Programı da uygulamada olan diğer eğitim programlarıdır.

108. Örgün eğitimine devam eden, özel eğitime gereksinim duyan ve ilk ve ortaöğretimde okuyan özürli öğrencilerimizin ücretsiz olarak taşınıp, eğitimlerinin sağlanması amacıyla Özürlüler İdaresi ve Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği yapılarak yürütülen taşıma projesi kapsamında Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü tarafından kaynak aktarılmaktadır. Özürli Öğrencilerin Ücretsiz Taşınması Projesi kapsamında, 2004-2005 yılları arasında 6.900 özürli öğrenciye 1.945.503YTL kaynak ayrılmıştır.

d. Engellilere yönelik özel okullara devam eden engelli çocuklar

109. Özel eğitim okullarına devam eden engelli çocuklara ilişkin sayısal veriler aşağıda verilmiştir:

2001–2002 öğretim yılı öğrenci sayısı; 17320

2002–2003 öğretim yılı öğrenci sayısı; 17988

2003–2004 öğretim yılı öğrenci sayısı; 20164

2004–2005 öğretim yılı öğrenci sayısı; 22082

2005–2006 öğretim yılı öğrenci sayısı; 25238

110. Engellilere yönelik özel okullardaki personel ve öğrenci sayısına ilişkin tasnif edilmiş veriler EK 3 Tablo 28’de yer almaktadır.

2. SAĞLIK VE SAĞLIK HİZMETLERİ (Md. 24)

A. DOĞUM ÖNCESİ VE SONRASI ANA ÇOCUK SAĞLIĞI

111. Çocuğun olabilecek en iyi sağlık düzeyine kavuşturmak amacıyla gerekli düzenlemeler yapılmakta ve uygulanmaktadır. Ülkemizde yaşanan ekonomik krizden, sosyal ve ekonomik yönden olumsuz etkilenen vatandaşlarımıza yönelik yardımları kapsayan Şartlı Nakit Transferi(ŞNT) T.C.Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü tarafından uygulanmaktadır. ŞNT Sağlık Yardımları Programı kapsamında; 0-6 yaş arasındaki okul öncesi çocukların düzenli olarak temel sağlık hizmetlerinden faydalanmaları, benzer şekilde anne adaylarının doğum öncesi bakım almaları, sağlık kuruluşunda doğum yapmaları

ve doğum sonrası dönemde de sağlık hizmetlerinden yararlanmaları hedeflenmiştir. Anne adaylarının düzenli sağlık kontrollerini yaptırıp yaptırmadıkları, ailelerin çocuklarına düzenli olarak sağlık kontrolü yaptırıp yaptırmadıkları kontrol edilerek yoksul ailelere düzenli nakit yardımı yapılmaktadır. Şartlı Nakit Transferinin sağlık aktarımlarında Sağlık Bakanlığı ile işbirliği içerisinde çalışılmaktadır. Yapılan yardımlara ilişkin sayısal veriler EK 3 Tablo 29'da yer almaktadır. Yardım tutarları, 0-6 yaş grubu çocuklar ve anne adayları için 12 Ay süre ile her çocuk için aylık 17 YTL, doğumun hastanede yapılması durumunda doğum için 55 YTL'dir.

112. Bebek ve beş yaş altı çocuk ölümlerini azaltma amacıyla yapılan çalışmalar neticesinde dikkate değer oranda bebek ölüm hızı düşürülmüştür. EK 3 Tablo 30'da verildiği üzere 2003 yılında bebek ölüm hızı binde 25,6 iken 2006 yılında binde 22,6'dır (TNSA).

113. 2007-2013 dönemini kapsayan 9. Kalkınma Planında Sağlık hizmetlerine erişim kolaylaştıracak Genel Sağlık Sigortası sisteminin hayata geçirilmesi temel amaç olarak belirlenmiş ve önleme tedaviden önce gelir ilkesine uygun olarak kaynakların tahsisinde başta bulaşıcı hastalıklar ve anne çocuk sağlığı olmak üzere önlenabilir hastalıklar, gıda, tüketici ve çevre sağlığı alanında yönelik koruyucu sağlık hizmetlerine öncelik verilmesine ilişkin tedbirlerle çocuk nüfusu doğrudan korumaya yönelik sağlık politikalarına yer verilmiştir.

a. Bebek ve beş yaş altı çocuk ölümleri

114. Bebek ve beş yaş altı çocuk ölümlerini azaltma amacıyla yapılan çalışmalar neticesinde dikkate değer oranda bebek ölüm hızı düşürülmüştür. EK3 Tablo 30'da verildiği gibi 2001 yılında toplam bebek ölüm hızı binde 27.8 ve 2006 yılında toplam bebek ölüm hızı binde 22.6'dır. Beş yaş altı ölüm hızı 2001 yılında binde 31,3 iken, 2006 yılında 25,1'e düşmüştür.

b. Doğumda kilosu düşük çocuklar

115. Çocukların sağlıklı ve normal kiloda doğumları onların sağlığı açısından önem taşımaktadır.

116. Bebeklerin yaklaşık %8'i normal doğum kilosunun altındadır. (Ulusal Eylem Planı (UEP)). Doğumda kilosu düşük çocuklara ilişkin ayrıntılı olarak düzenlenmiş veriler EK 3 Tablo 31'de verilmiştir.

c. Orta ve şiddetli derecede zayıf, güç kaybeden ve eriyen çocuklar

117. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) 2003'te elde edilen sonuçlara göre, yetersiz beslenme, hayatın ilk aylarında önemli bir problem gibi gözükmektedir. Araştırmaya göre, 5 yaşındaki çocukların yaklaşık %12'si kronik olarak yetersiz beslenmiştir ve % 4' i

ciddi şekilde kronik beslenme bozukluğu göstermektedir. Tüm bu göstergeler, bu yaş grubu çocuklarda yetersiz beslenmenin, tekrarlayan ve kronik hastalıkların varlığını yansıtmaktadır.

d. Hijyenik sıhhi tesisata ve güvenilir içme suyuna sahip olmayan aileler

118. Kentsel alanda sağlık açısından kayda değer güvenilir içme ve kullanma suyu sorunu bulunmamaktadır. AB kırsal kalkınma müzakere raporundan derlenen “kırsal alan içme suyu”, şebekeli içme suyu ve köy içmesuyu verileri EK 3 Tablo 32’dedir.

e. Verem, difteri, boğmaca, tetanos, çocuk felci, kızamık aşılı bir yaşındaki bebekler

119. Genişletilmiş Bağışıklama Programı (GBP) çerçevesinde, 2005 yılı itibariyle aşılama oranları; BCG %88, DBT-3 %90, Pol3 %90, Hepatit B3 %85, Td2+ %47, Kızamık %91’dir. 1988 yılında Dünya Sağlık Asamblesinde alınan karar doğrultusunda 1989 yılında Türkiye’de Polio Eradikasyon Programı başlatılmıştır. Türkiye’de vahşi poliovirüse bağlı son vaka 1998 yılında görülmüş ve yapılan başarılı çalışmalar sayesinde 2002 yılında Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Avrupa Bölgesi ile birlikte Türkiye de Poliosuz Ülke Sertifikası almıştır. Türkiye, DSÖ Avrupa Bölgesinin Kızamık Eliminasyon hedefine paralel olarak 2010 yılına kadar kızamığı elimine etmeyi hedef olarak benimsemiş ve çalışma programına almıştır. Türkiye’deki kızamık epidemiyolojisi göz önüne alınarak 2003 – 2005 yıllarında 9 ay–14 yaş arası yaklaşık 18,5 milyon çocuk ek doz kızamık aşısı ile aşılanmış ve % 96 aşılama oranına ulaşılmıştır. Destek aşılama çalışması sonrasında vaka bazında ve laboratuvar destekli kızamık sürveyansına başlanmıştır. Salgın yıllarında 30 binlere kadar çıkan vaka sayısı uygulanan aşılama çalışmaları ile azalmış ve 2006 yılında toplam 34 vaka tespit edilmiştir.

f. Anne ölüm oranları ve nedenleri

120. 2005-2006 yıllarında yapılan Ulusal Anne Ölümleri Araştırması, Türkiye’nin anne ölüm oranını her 100.000 canlı doğumda 28,4 olarak belirlemiştir. Bu rakam 1997-1998 yılları arasında Sağlık Bakanlığı tarafından yapılan bir anketten elde edilen yüzde 49,2’lik sonuçla karşılaştırılabilmektedir. Anne ölüm oranını kentsel kesimde 100.000’de 20,7 olarak kırsal kesimde 40,3 olarak göstermektedir. Anne ölümünün nedenleri; düzensiz kentleşme, kadınlar için daha iyi eğitimin olmaması, daha düşük doğurganlık oranlarının oluşturulamaması ve daha iyi sağlık hizmetlerine ulaşım konusunda yetersizliklerdir.

g. Doğum öncesi ve doğum sonrası sağlık hizmetlerinden yararlanma

121. Doğum öncesi ve doğum sonrası sağlık hizmetlerine erişebilen ve bu hizmetlerden yararlanan hamile kadınların %81'i doğum öncesi bakım almaktadır.(TNSA 2003), hamile kadınların %78 'inin ise doğumlarını hastanede yaptıkları tespit edilmiştir. Dolayısıyla yüksek oranda annenin doğum öncesi ve doğumda sağlık hizmetlerinden yararlandığı anlaşılmaktadır.

h. Hastanede doğan çocuklar

122. Ülkemizde her yıl yaklaşık 1,4 milyon bebek dünyaya gelmekte ve doğumların % 78'i hastanelerde gerçekleşmekte, doğumların %83'ü eğitilmiş sağlık personeli gözetiminde yapılmaktadır. Sağlık personeli yardımı olmadan doğum yapan kadınların oranı kırsal kesimde % 30,1, kentlerde % 9,7' dir.

i. Hastane bakımı ve doğum konusunda eğitilen personel

123. Neonatal Resüsitasyon Programında doğumda görevli personelin eğitimine devam edilmektedir. Programın başlangıcından 2006 yılı sonuna kadar toplam 15.399 sağlık çalışanı yeni doğan canlandırması konusunda eğitilmiştir.

j. Çocukların anne sütüyle beslenmesi

124. Türkiye'de anne sütünün teşviki için 1991 yılından bu yana yürütülen programda 2006 yılı sonu itibariyle Bebek Dostu il sayısı 67'ye, Bebek Dostu hastane sayısı 546'ya ulaşmıştır. 2003 TNSA sonuçlarına göre 6 ay sadece anne sütü ile beslenme oranı % 20.8'dir.

B. HIV/AIDS BULAŞMIŞ ÇOCUKLAR

125. Sağlık Bakanlığı'nın istatistiklerine göre 1985–2006 yılları arasındaki dönemde 15 yaşın altındaki HIV pozitif çocukların toplam sayısı 51; 15–19 yaş arasındaki HIV pozitif çocukların toplam sayısı 59; 20–24 yaş grubunda toplam sayı 305'dir. Türkiye'de bildirilen AIDS vaka ve taşıyıcılarının yaş ve cinsiyete göre dağılımı EK 3 Tablo 33'dedir. HIV enfeksiyonunun anneden çocuğa bulaştığı vakaların toplamı ise 41 olarak tespit edilmiştir.

126. SHÇEK Genel Müdürlüğüne bağlı çocuk yuvasında bir tane HIV- AIDS virüsü taşıyan çocuk bulunmaktadır. Koruyucu aile yanında HIV –AIDS virüsü taşıyan çocuk yoktur. HIV/AIDS'in sonucu olarak, aile reisi olma durumunda kalan çocuk bulunmamaktadır. Zira, SHÇEK Kanunu ve Çocuk Koruma Kanunu gereğince, ebeveynini kaybeden çocuklar korunmaya muhtaç çocuk statüsünde değerlendirilerek uygun sosyal hizmet modelinden yararlanmaları sağlanmaktadır.

127. Sosyal Güvenlik sisteminde 2006 yılında yapılan değişlikle, ülkemizde herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan sağlık ve tedavi hizmeti bakımından yararlanma hakkı bulunmayan tüm çocuklar bu güvenceye kavuşturulmuştur. Sağlık Bakanlığınca ulaşılan bütün çocuklara tıbbi tedavi, danışmanlık ve destek hizmetleri sağlanmaktadır.

C. ERGEN SAğLIğI

128. Ülkemizde ergen sağlık sorunlarının tedavisi ve önlenmesini hedef alan muhtelif programlar uygulanmaktadır:

2001-2005 yılları arasında Sağlık Bakanlığı AÇSAP Genel Müdürlüğü tarafından, UNFPA işbirliğinde Bursa ve İzmir 'de "Adolesanların Üs Bilgi Ve Hizmet Gereksinimlerinin Karşıllanması İçin Strateji Geliştirilmesi Projesi" ve UNICEF işbirliğinde Adana ve Ankara'da "Adolesan Sağlığı ve Gelişimi Projesi" başlatılmıştır. Amaç, adolesanların genel sağlık ve gelişimlerinin iyileştirilmesi, adolesanların üreme sağlığı ve cinsel eğitim gereksinimlerine yönelik, adolesan üreme sağlığı hizmetlerini geliştirmek, adolesanların bütünleşmiş ve kaliteli üreme sağlığı hizmetlerine erişimini artırmak, adolesanların ÜS bilgi ve hizmet gereksinimlerinin karşılanması için bir hizmet sunum modeli geliştirmektir. Ülkemizdeki adolesanlara yönelik bir "Ulusal Sağlık Hizmet Sunum Modeli" geliştirilmiş ve açılan Gençlik Danışma ve Sağlık Hizmet Merkezlerinde uygulanmaya başlanmıştır. Söz konusu Ulusal Hizmet Sunum modelinde;

1.basamakta adolesanlara yönelik hizmetler;

- Danışmanlık Hizmetleri
- Eğitim ve bilgilendirme
- Tanı ve Tedavi Hizmetleri
- Referans Merkezlerine sevk olarak belirlenmiştir.

129. Adolesan grubun özellikleri dikkate alındığında adolesanlara hizmet verecek Merkezler belirlenirken fiziksel alt yapısının aşağıdaki özellikleri taşımasına dikkat edilmesi gerekmektedir. Ülkemizde 2006 yılı itibarı ile Sağlık Bakanlığı'na bağlı toplam 37 gençlik danışma ve sağlık hizmet merkezi oluşturulmuştur. Bu merkezlerden faydalanan genç sayısı, çalışmaların başladığı 2003 yılından 2006 yılı sonuna dek 35.549 dır.

Danışmanlık hizmetleri sırasında, adolesanlara, öncelikli olarak "Bilgilendirme ve Danışmanlık" yapılması planlanan konular şu şekilde belirlenmiştir: Fiziksel- Cinsel Büyüme

ve Gelişme,Psiko-Sosyal Gelişme,Beslenme,Fizik Egzersiz, Sigara, Alkol ve Madde Kullanımı,Kişisel Hijyen,Güvenli Cinsel Yaşam ve Güvenli Davranışlardır.

130. Ergenlerin psikolojik, sosyal, bilişsel vb. alanlarda gelişimlerini amaçlayan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri Milli Eğitim Bakanlığı'na yürütülmektedir. Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin (RAM) yanı sıra, tüm tür ve kademelerdeki okullarda Rehberlik ve Psikolojik Danışma (RPD) servisleri açılmaktadır. Bu servisler halen tüm okullarda bulunmamaktadır. Rehberlik ve araştırma merkezleri ve okul rehberlik ve psikolojik danışma servislerine ilişkin veriler EK 3 Tablo 34'de verilmiştir.

131. Gençlerin ergenlik döneminde görülen sorunlarına çözüm bulmak, sağlıklı ve mutlu bir kuşağın yetişmesine katkıda bulunmak amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı, Ergenlik Dönemi Değişim Projesini (ERDEP) tekrar başlatmıştır. ERDEP Projesi ilköğretim okullarının 6 ve 7. sınıf öğrencileri ile anne, baba ve öğretmenlerini kapsamaktadır. Proje; Gazi, Hacettepe, Ankara ve Çukurova Üniversitelerinin bilimsel destekleri ile Milli Eğitim Bakanlığı koordinatörlüğünde yürütülmektedir. Tüm Türkiye çapında 6. ve 7. sınıftaki ergenlik dönemindeki gençleri bu dönemde yaşadıkları fiziksel ve ruhsal değişiklikler konusunda bilgilendirmek, bu dönemi huzurlu ve mutlu bir şekilde geçirmelerini sağlamak amacıyla uygulanmaktadır.

132. Ergenlerinin Sağlık Bilincinin Geliştirilmesi projesi Milli Eğitim Bakanlığı ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) işbirliği ile Sağlık İşleri Daire Başkanlığının koordinatörlüğünde yürütülmüştür. Proje gereği illerden seçilen öğretmenlere formatörlük eğitimi verilmiş ve buldukları illerde görev yapan öğretmenlerin eğitimlerini, belirli bir program dâhilinde yürütülmeleri istenmiştir.

133. Türkiye'de madde bağımlılığı tedavisi için kurulmuş olan merkezlerde 2005 yılında 2078 kişi yatarak tedavi programına alınmıştır. Bu hastaların yaşa göre istatistikî verileri EK 3 Tablo 35'de verilmiştir. Bu tabloya göre, yatarak madde bağımlılığı tedavisi gören 15-19 yaş arası ergenlerin %12.5'lük bir dilimi (genel nüfusa göre) oluşturduğu görülmektedir.

134. 2007-2013 dönemini kapsayan 9. Kalkınma Planında, gençlerin aileleriyle ve toplumla iltişimlerini daha sağlıklı hale getirecek yaşadıkları topluma aidiyet duygusunu ve duyarlılıklarını arttıracak karar alma süreçlerine katılımlarını sağlayacak tedbirlerin alınacağı belirtilmiştir.

YEDİNCİ BÖLÜM: ÖĞRETİM, BOŞ ZAMAN VE KÜLTÜREL ETKİNLİKLER(md. 28,29 ve 31)

1. EĞİTİM HAKKI (Md. 28)

135. Eğitim ilkeleri ve amaçları ulusal ilk raporda ayrıntılı olarak verilmiştir. İlke ve amaçlara uygun eğitim faaliyeti sürdürülmektedir

A. OKUMA YAZMA ORANI

136. Ulusal ilk raporda da belirtildiği üzere ülkemizde ilköğretim çağındaki bulunan kız ve erkek çocuklar için ilköğretim mecburi, devlet okullarında parasızdır. Öğrenim süreside 8 yıldır. EK 3 Tablo 36 'da görüldüğü üzere, 2001 -2006 yıllarına göre çocuk ve yetişkin okur- yazar oranında artış bulunmaktadır. Yetişkinlerdeki okur-yazarlık oranı 2001 yılında %86.3 iken 2006 yılında %88.1' e yükselmiştir. Hanehalkı İşgücü Araştırması sonuçlarına ve 15 ve daha yukarı yaştaki kişilere ilişkindir. 2000 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre 6-17 yaşta okuma yazma bilen nüfusun oranı % 91,95'dir. Aynı yaş grubunda okuma ve yazma bilen erkek çocuk oranı % 93,33, kız çocuk oranı % 90,48'dir. (EK 3 Tablo 37). Bu tabloya göre, 6-17 yaş için toplam okur- yazarlık oranı 91,95'dir. 6-17 yaş okur yazarlık oranı erkek çocuklarda 93.33, kız çocuklarda 90.48'dir.

B. İLK VE ORTA DERECELİ OKULLAR İLE MESLEKİ EĞİTİM MERKEZLERİNE KAYITLI ÖĞRENCİLER

137. Ulusal ilk raporda ülkemizdeki eğitim ve öğretim kurumları hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir. 2005-2006 öğretim yılından itibaren ortaöğretim kurumlarının öğrenim süresi 4 yıla çıkarılmış ve tüm genel ve mesleki ortaöğretim kurumlarının 9. sınıfları ortak sınıf haline getirilmiştir. Yabancı dil ağırlıklı liseler ile anadolu liseleri, anadolu lisesi adı altında birleştirilerek hazırlık sınıfları kaldırılmıştır. Bu raporlama döneminde eğitim ve öğretim kurumlarına kayıtlı olan öğrencilere ilişkin bilgiler üzerinde durulacaktır. 2001 yılında ilköğretime yeni kaydolun öğrenci sayısı toplam 1.293.697 iken bu sayı 2006 yılında 1.378.236'ya yükselmiştir. EK 3 Tablo 38'de ilk ve orta dereceli okullara kaydolun öğrenci sayılarına ilişkin veriler yer almaktadır. Açık ilköğretim okuluna 2001-2006 yılları arasında "14-18 yaş arası" kayıt olan öğrenci sayısı toplam 61.155 olup, ayrıntılı bilgiler EK 3 Tablo 39, 40, 41, 42 ve 43'de verilmiştir.

138. Ülkemizde resmi öğretim sistemi dışında bir öğretim sistemi uygulaması mevcut değildir. Zira Anayasanın 42. maddesi ve Tevhid-i Tedrisat Kanunu eğitim ve öğretim faaliyetlerinin devletin denetim ve gözetiminde sürdürülmesini hükme bağlamıştır.

139. Çocuklarını okula gönderemeyen veya okuldan almak zorunda kalan aileleri ekonomik yönden destekleyen düzenli bir nakit sosyal yardım sistemi olarak Şartlı Nakit Transferi Eğitim Yardımlarının amacı, çocukların okul masraflarını karşılayarak yoksul ailelerin çocuklarına okuma imkanı sunmaktır. İl/ilçe Sosyal Yardım ve Dayanışma Vakıflarınca verilmektedir.

C. İLK VE ORTA DERECELİ OKULLAR İLE MESLEKİ EĞİTİM MERKEZLERİNE DEVAM ETME VE TERK DURUMU

140. EK 3 Tablo 44 ve 45’de ilk ve orta dereceli okullar ile mesleki açık öğretim lisesine devam etme ve terk durumu hakkında bilgi verilmiştir. İlköğretimde 2001 yılında ayrılma oranı %1.2 iken , 2006 yılında %0.5’e inmiştir. Orta öğretimde ise 2001 yılında ayrılan öğrenci oranı %8.3 iken 2006 yılında %8.0’ dır. Bu oranlara bakıldığında erkek öğrencilerin orta öğretimde okuldan ayrılma oranının kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

D. ÖĞRETMEN-ÖĞRENCİ ORANLARI

141. Yıllara göre ilköğretim ve ortaöğretimde sayısal durum EK 3 Tablo 46’ da verilmektedir. İlköğretim okulu bulunmayan, nüfusu az ve dağınık yerleşim birimlerinde bulunan ilköğretim çağındaki çocuklar ile birleştirilmiş sınıflarda okuyan öğrencilere daha kaliteli eğitim-öğretim verilmesi, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması amacıyla “Taşınmalı İlköğretim” uygulaması yapılmaktadır. 2006-2007 öğretim yılında 27.818 okula 694.329 öğrenci taşınmıştır. Bu konuda ayrıştırılmış veri EK 3 Tablo 47’dedir.

E. OKUL ÖNCESİ ÖĞRETİM ALAN ÇOCUKLAR

142. 2006-2007 eğitim-öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı ’na bağlı anaokulları ve anasınıflarında 640.849 çocuk okul öncesi eğitim hizmetlerinden yararlanmıştır.

143. Okul öncesi eğitim kurumlarının yaygınlaştırılması ve mevcut öğretmen açığının kapatılması amacıyla; Kız Meslek Lisesi Çocuk Gelişimi Bölümü mezunlarına Anadolu Üniversitesinde Ön Lisans ve Lisans eğitimlerini tamamlamaları olanağı getirilmiştir. Bu kapsamda okulöncesi eğitim kurumlarında görevlendirilen 44.817 Kadrosuz Usta Öğretici ile 754.111 çocuğun daha okulöncesi eğitimden yararlanması sağlanmıştır.

144. 2001 yılında okul öncesi eğitime devam eden çocukların sayısı 253.513 iken 2006 yılında bu sayı 640.849’a çıkmıştır. Konuya ilişkin ayrıştırılmış veriler EK 3 Tablo 48’de yer almaktadır.

145. 2007-20013 dönemini kapsayan 9. Kalkınma Planında okul öncesi eğitimde okullaşma oranı plan dönemi sonunda % 50 olması hedeflenmiştir. Bu doğrultuda yıllık programlarda söz konusu hedefe ulaşabilmek amacıyla okul öncesi eğitimde ikili eğitim ile gezici ve yaz ana okulu uygulamasının yaygınlaştırılması yaygın eğitim imkanlarından faydanılması ve toplumsal farkındalığın arttırılması için yazılı ve görsel iletişim araçlarının kullanılmasına yönelik tedbirlere yer verilmektedir.

F. ALTERNATİF EĞİTİM

146. Ülkemizde uzun süreli hastalıklar nedeni ile okula devam edemeyen çocuklara yönelik hastane ilköğretim okulu uygulaması bulunmaktadır. Hastane ilköğretim okullarında amaç hasta çocukların iyileşmelerini sağlamanın yanında onların eğitim ve öğretim faaliyetlerinden geri kalmamalarını temin etmektir. Bu okullara devam eden öğrenciler hastanede yatan ilköğretim çağındaki çocuklardır. Hastane ilköğretim okulları üniversite hastaneleri, Sağlık Bakanlığına bağlı hastaneler ve SSK Hastaneleri bünyesinde mevcut bulunmaktadır.

147. Okula hiç kayıt olmamış veya okulu terk etmiş 10-14 yaş grubu çocukların eğitim sistemine kazandırılması amacıyla AB Projesi kapsamında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından UNICEF desteği ile Telafi Eğitimi Projesi çalışması yürütülmektedir.

148. Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun ile açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitimevlerinde bulunan hükümlülerin örgün ve yaygın, kapalı ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerin yaygın öğretimden yararlanmaları sağlanması öngörülmüştür. Bu hüküm doğrultusunda ceza infaz kurumlarına hükümlü ve tutuklu çocukların yaygın eğitimden yararlanmaları sağlanmaktadır.

G. EĞİTİM YARDIMLARI

a. Eğitim materyali yardımları

149. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü (SYDGM) tarafından her öğretim yılının başlangıcında dar gelirli ailelerin ilk ve orta öğretimde okuyan çocukları için eğitim yardımları yapılmakta, önlük, çanta ve kırtasiye gibi okul ihtiyaçlarının karşılanması için Fon'dan her İl/İlçede kurulu bulunan Sosyal yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına, İl ve İlçenin nüfusu, sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi göz önüne alınarak kaynak aktarılmaktadır. Eğitim yardımlarından ortalama 1,5 milyon öğrencimiz yararlanmaktadır. 2003 yılında Eğitim Materyali Yardımları 10.227.000(YTL)'dir.

b. Taşımali eğitim-öğle yemeği yardımları

150. İlköğretimin 8 yıla çıkarılmasıyla birlikte başlayan İlköğretimde taşımali eğitim uygulamasında, okulların bulunduğu merkezlere taşınan öğrencilerimize verilen öğle yemeği desteği Fon'dan karşılanmaktadır. Bu program, 2003-2004 öğretim yılından bu yana kaynağı Fondan karşılanmak suretiyle il ve ilçe Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından yürütülmektedir.

c. Şartlı nakit transferleri eğitim yardımları

151. SYDGM tarafından yapılan eğitim desteklerinin yanı sıra, nüfusun en muhtaç kesimine dâhil olan ailelerin çocuklarının temel eğitim hizmetlerine tam olarak erişimini hedef alan bir sosyal güvenlik ağı oluşturmak amacıyla ülkemizin her köşesinde Şartlı Nakit Transferi(ŞNT) kapsamında yoksul ailelere düzenli nakit desteği yapılmaktadır. Bu kapsamda ihtiyaç sahibi ailelere, çocuklarını düzenli olarak okula göndermeleri şartıyla her ay eğitim yardımı verilmektedir. Bu uygulama, Milli Eğitim Bakanlığı ile yapılan protokol çerçevesinde yürütülmektedir. Kız çocuklarımızın okullaşma oranları ile ilköğretimden ortaöğretime geçiş oranlarını artırmak amacıyla, kız çocuklarımıza ve ortaöğretimde devam eden öğrencilerimize verilen yardım miktarları daha yüksek tutulmuştur. İlköğretime devam eden erkek/ay 18 YTL, ilköğretime devam eden kız/ay 22 YTL, ortaöğretime devam eden erkek/ay 28 YTL, ortaöğretime devam eden kız/ay 39 YTL'dir. Kadının aile ve toplum içindeki konumunun güçlendirilmesi amacıyla ödemeler doğrudan annelere yapılmaktadır. ŞNT Eğitim Yardımları kapsamında verilen destekler, kız ve erkek öğrencilerin ortaöğretime geçiş oranlarında gözle görülür bir artışa neden olmuştur. 2003-2004 öğretim yılında 8.sınıfa devam eden çocukların ortaöğretime geçiş oranı Türkiye genelinde %47 civarında iken ŞNT fayda sahipleri arasında bu oran %74 olmuştur. Aynı dönemde 8.sınıfa devam eden kız çocuklarının ortaöğretime geçiş oranı Türkiye genelinde %38.7 civarında iken ŞNT fayda sahipleri arasında bu oran %75.4 olmuştur. Ortaöğretime devam oranının en düşük olduğu kırsal kesimde ve kız çocuklarında böyle bir geçiş oranına ulaşılması, uygulamanın hedeflerine ulaşmakta olduğunu göstermektedir.

ŞARTLI NAKİT TRANSFERİ EĞİTİM YARDIMI		
Dönem	Aktarılan (YTL)	Çocuk Sayısı
2003	1.594.609	59.206
2004	66.768.258	697.307
2005	180.133.679	1.266.331
2006	240.252.263	1.563.253

KAYNAK: SYDGM

152. 2007-2013 dönemini kapsayan 9. Kalkınma Planında, özellikle kırsal kesimdeki kız çocuklarının, özürliülerin ve düşük gelirli ailelerin çocuklarının eğitim ihtiyaçlarının karşılanması, desteklenerek bu kesimlerin eğitime erişimlerinin kolaylaştırılması temel amaçlarına yer verilmiştir.

2. KÜLTÜREL ETKİNLİKLER (Md. 31)

153. Ulusal ilk raporda dinlenme, boş zaman değerlendirme, oynama ve yaşına uygun etkinliklerde bulunma ile kültürel ve sanatsal yaşama katılma hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir.

154. İzcilik Federasyonu bünyesindeki muhtelif kamplarda çocukların dinlenme, boş zaman değerlendirme etkinlikleri düzenlenmektedir. Deniz, hava ve çevre izcilik kamplarında aileye karşı sorumluluklar çevreye karşı sorumluluklar ve bu doğrultuda iyi insan olabilmek için neler yapmaları gerektiği konusunda eğitilmelerinin yanı sıra pratik alanda da eğitim almaktadırlar.

155. Öğrenci Kulübü öğrenci topluluklarıdır. Okullarda öğrenci kulübü çalışmaları öğrenciyi özgürleştirerek toplumun örgütlü ve etkili bir bireyi haline getirir. Tüm ülke genelindeki yerel yönetimler tarafından çocukların dinlenme, boş zaman değerlendirmeye yönelik kültürel faaliyetler yürütmektedir.

156. Öğrencilerin; çeşitli sanat dalları hakkında bilgilendirilmesini, sanat bilinçlerinin oluşmasını sağlamak, sanata ve sanatçıya ilgilerini artırmak, sanata yönelik yeteneklerinin ortaya çıkarılmasına yardımcı olmak üzere “Millî Eğitim Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında 12.01.2004 tarihinde imzalanan protokol ile dört öğretim yılı sürecek etkinlikler planlanarak uygulanmaya başlanmıştır.

157. Türk Kızılayı her yıl Gençlik Kamplarında öncelikle kendi imkanları ile tatil yapamayan çocukların önündeki olumsuz engelleri kaldırarak sosyal zarar görebilirliğin azaltılması ile sosyal refah seviyesinin yükseltilmesine katkıda bulunmak amacıyla sosyal dialoğu, etkileşimi kuvvetlendiren, hoşgörüyü arttıran ve toplumun kaynaklarını yine toplumun sorunlarını çözmek için harekete geçiren faaliyetler ortaya koymaktadır.

SEKİZİNCİ BÖLÜM: ÖZEL KORUMA ÖNLEMLERİ(md 22,30,32-36,37(b)-(d), 38, 39 ve 40)

1. MÜLTECİ ÇOCUKLAR (Md. 22)

158. Ulusal ilk raporda belirtilen uygulama halen de geçerlidir. Türkiye 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi ile 1967 tarihli Ek Protokole taraf olup, coğrafi sınırlamasını muhafaza etmiştir. Ülkemiz sadece Avrupa’ dan gelen sığınmacılara mülteci statüsünü vermekle beraber diğer bölgelerden gelen sığınma taleplerini, insani gerekçelerle kabul etmektedir. Bu sığınmacıların üçüncü bir ülkeye geçebilmeleri için BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) ile işbirliği içerisinde çalışmalar yürütülmektedir.

A. UYGULAMA

159. Kendi yurdunu terk etmeye zorlanan sığınacak ülke arayan, mülteci çocukların sayısına ilişkin EK 3 Tablo 49 incelendiğinde 2005-2006 yıllarında toplam 104 refakatsiz iltica-sığınma müracaatında bulunan çocuk bulunmaktadır. Refakatli sığınma talebinde bulunan çocuk sayısı ise 811’dir.Sığınma talebi daha fazla Somali uyruklu çocuklardan geldiği gözlenmektedir. Sığınma talebinde bulun çocukların bir kısmı SHÇEK Genel Müdürlüğüne bağlı kuruluşlara yerleştirilerek korunma ve bakımları sağlanmaktadır. Bu çocuklara ilişkin sayısal veriler EK 3 Tablo 50’de yer almaktadır.

B. MÜLTECİ ÇOCUKLARIN ÖĞRETİM VE SAĞLIK HİZMETLERİNDEN YARARLANMA HAKLARI

160. İçişleri Bakanlığının 22 Haziran 2006 tarih ve 16147 sayılı Uygulama Talimatlarını içeren yazılarında, “başvuru sahipleri ile statü almış mülteci ve sığınmacıların tüm sağlık giderlerinin kendileri tarafından karşılanmalarının esas olduğu ancak kendi imkanları ile veya BMMYK aracılığı ile sağlık giderlerini karşılayamayan ve herhangi bir sosyal güvencesi de olmayanların sağlık giderleri mevzuat ve imkanlar ölçüsünde devletçe karşılanmaktadır.” denilmektedir.

161. Okula devam eden çocuklara ilişkin ayrıştırılmış veriler EK 3 Tablo 51' dir.

2. SİLAHLI ÇATIŞMALARDAKİ ÇOCUKLAR (Md. 38); FİZİKİ VE PSİKOLOJİK TEDAVİ İLE YENİDEN SOSYAL ENTEGRASYON (Md. 39)

162. 1111 sayılı Askerlik Kanununun 2. maddesine göre askerlik çağı her erkeğin nüfus kütüğünde yazılı olan doğum tarihi esas alınarak 20 yaşına girdiği yılın Ocak ayının birinci gününden başlamakta, 41 yaşına girdiği yılın Ocak ayının birinci gününde sona ermektedir. Askerlik Kanununun 11. maddesine göre askere gönüllü kabul için en az 18 yaşın tamamlanması gerekmektedir. Esasen, zorunlu askerlik sisteminin uygulanması çerçevesinde kaynağın yeterli olması nedeniyle gönüllü asker alımı uygulamada söz konusu olmamaktadır. Ülkemizde çocukların askere alınmasına ilişkin herhangi bir sorun mevcut değildir.

3. ÇOCUK CEZA ADALETİ SİSTEMİ (Md. 40)

A. TÜRK HUKUKUNDA ÇOCUKLARIN YARGILANMASI

163. 2005 yılında yeni Türk Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanununun yürürlüğe girmesi ile, Çocuk Ceza Adalet sisteminde komitenin ilk rapora ilişkin sonuç gözlemlerindeki kaygılarını da giderecek şekilde çocuklar açısından çok önemli değişiklikler yapılmıştır. Öncelikle Türk Ceza Kanunu'na göre suç tarihinde on sekiz yaşını doldurmamış kişi çocuk kabul edilmiş ve kural olarak çocuklar hakkında açılan kamu davaları, çocuklara özgü mahkemeler olan çocuk mahkemeleri ve çocuk ağır ceza mahkemelerinde görülmeye başlanmıştır. Böylece 2005 yılından önce uygulanan 15-18 yaş arası çocukların yetişkinlere özgü mahkemelerde yargılanması uygulaması ortadan kalkmıştır..

a. Ceza sorumluluk yaşı

164. Yeni Ceza Kanunu ile çocukların ceza sorumluluk yaşı onbirden onikiye çıkarılmış ve ceza sorumluluğu açısından aşağıda belirtilmiş olan üçlü ayırım yapılmıştır.

- 0-12 Yaş Grubundaki Çocuklar

TCK'nun 31. maddesinin birinci fıkrasına göre, fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmamış olan çocukların ceza sorumluluğu yoktur. Bu kişiler hakkında ceza kovuşturması yapılamaz. Ancak çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir. Çocuklara özgü güvenlik tedbirleri ise Çocuk Koruma Kanunu'nda düzenlenmiş olan "koruyucu ve destekleyici tedbirler"dir.

- 12-15 Yaş Grubundaki Çocuklar

Bu yaş grubundaki çocuklar bakımından bunların işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılaması veya davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmesi yönünden bir ayırım yapılmaktadır.

Fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmuş olup da on beş yaşını doldurmamış olanların işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamaması veya davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması hâlinde ceza sorumluluğu yoktur. Ancak bu kişiler hakkında çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur. İşlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin varlığı hâlinde, bu kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde on iki yıldan on beş yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde dokuz yıldan on bir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların yarısı indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası yedi yıldan fazla olamaz.

- 15–18 Yaş Grubundaki Çocuklar

15–18 yaş grubuna giren çocukların ceza sorumluluğu vardır. Ancak ceza indirilerek verilir. Fiili işlediği sırada on beş yaşını doldurmuş olup da on sekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde on sekiz yıldan yirmi dört yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde on iki yıldan on beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların üçte biri indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası on iki yıldan fazla olamaz.

b. Cezalar bakımından çocuklara ilişkin bazı durumlar

165. Türk Ceza Kanunu yukarıda ifade edilenlerden ayrı olarak çocuklar bakımından onların lehine düzenlemeler getirmiştir.

166. Kısa süreli özgürlüğü bağlayıcı cezalar, zorunlu olarak, kamuya yararlı bir işte çalışma veya eğitimle ilgili tedbirlerden birine çevrilmektedir. (TCK 50)

c. Çocuklara uygulanacak güvenlik tedbirleri

167. Suça sürüklenen çocuklar hakkında çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanır. Bu tedbirler Çocuk Koruma Kanununun 5. maddesinde sayılmıştır. Koruyucu ve destekleyici tedbirler, çocuğun öncelikle kendi aile ortamında korunmasını sağlamaya yönelik danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma konularında alınacak tedbirlerdir. Hâkim çocuk hakkında bir veya birden fazla tedbire karar verebilir. Gerek görmesi halinde, hakkında

koruyucu ve destekleyici tedbire karar verdiği çocuğun denetim altına alınmasını da sağlayabilir.

d. Suça sürüklenen çocukların hakları ve bunlar hakkında uygulanacak özel tedbirler

168. Çocuk Koruma Kanunu ve Ceza Muhakesi Kanun'da yapılan düzenlemelerle, şüpheli veya sanığın çocuk olması halinde avukat atanması zorunludur. Gözaltına alınan çocuklar, kolluğun çocuk biriminde tutulur. Kolluğun çocuk biriminin bulunmadığı yerlerde çocuklar gözaltına alınan yetişkinlerden ayrı yerde tutulur .

169. Çocuklara zincir, kelepçe ve benzeri aletler takılamaz. On beş yaşını doldurmamış çocuklar hakkında da üst sınırı beş yılı aşmayan hapis cezasını gerektiren fiillerinden dolayı tutuklama kararı verilemez. Bunlar hakkında belirlenen çevre dışına çıkmamak, belirlenen bazı yerlere gidememek, belirlenen kişi ve kuruluşlarla ilişki kurmamak gibi adli kontrol tedbirleri uygulanır.

170. Ancak bu tedbirlerden sonuç alınamaması, sonuç alınamayacağıının anlaşılması veya tedbirlere uyulmaması durumunda tutuklama kararı verilebilir. Yani suça sürüklenen çocuklar açısından tutuklama tedbirine son çare olarak başvurulmaktadır.

171. Sanık, on sekiz yaşını doldurmamış ise duruşma kapalı yapılır; hüküm de kapalı duruşmada açıklanır. Kapalı duruşmanın içeriği hiçbir iletişim aracıyla yayımlanamaz. Basın Kanunu ile, on sekiz yaşından küçük olan suç faili veya mağdurlarının, kimliklerini açıklayacak ya da tanınmalarına yol açacak şekilde yayınların yapılması yasaklanmıştır.

172. Şikâyete bağlı tüm suçlar ile şikâyete bağlı olup olmadığına bakılmaksızın, kasten yaralama, taksirle yaralama, konut dokunulmazlığının ihlâli gibi suçlar hakkında uzlaşma yolu getirilmiştir. Anılan hallerde mağdur ile sanığın uzlaşması ve sanığın verilen zararı gidermesi sanık hakkında dava açılmamasına, açılmış ise davanın düşmesine neden olmaktadır. Uzlaşma hükümleri çocuklar hakkında da uygulanmaktadır.

e. Suça sürüklenen çocuklar hakkında soruşturma

173. Polis yada jandarma çocuğun ifadesini alma dışındaki diğer usuli işlemleri yapar. Gözaltı süresi 24 saati geçemez ve çocuğa derhal bir avukat atanır. Yasal düzenleme ile uygulama arasında da hiçbir uyumsuzluk bulunmamaktadır. Suça sürüklenen çocuk hakkındaki soruşturma çocuk bürosunda görevli Cumhuriyet savcısı tarafından bizzat yapılır. Çocuğun ifadesinin alınması veya çocuk hakkındaki diğer işlemler sırasında çocuğun yanında sosyal çalışma görevlisi bulundurulabilir. Cumhuriyet savcısı soruşturma sırasında gerekli

görüldüğünde çocuk hakkında koruyucu ve destekleyici tedbirlerin uygulanmasını çocuk hâkiminden isteyebilir.

h. Cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi

174. Ceza ve güvenlik tedbirleriyle ilgili kurumlar aşağıda belirtilmiştir.

- Çocuk Kapalı Ceza İnfaz Kurumları: Çocuk kapalı ceza infaz kurumları, çocuk tutukluların ya da çocuk eğitim evlerinden disiplin veya diğer nedenlerle kapalı ceza infaz kurumlarına nakillerine karar verilen çocukların barındırıldıkları ve firara karşı engelleri olan, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan eğitim ve öğretime dayalı kurumlardır. On iki-on sekiz yaş grubu çocuklar cinsiyetleri ve fiziki gelişim durumları göz önüne alınarak bu kurumların ayrı ayrı bölümlerinde barındırılırlar. Bu kurumlarda çocuklara eğitim ve öğretim verilmesi ilkesine tam olarak uyulur.

Çocuk kapalı ceza infaz kurumlarında bulundurulması gereken çocuklar, çocuk kapalı ceza infaz kurumunun bulunmadığı yerlerde kapalı ceza infaz kurumlarının çocuklara ayrılan bölümlerine yerleştirirler.

- Çocuk Eğitim Evleri: Çocuk hükümlüler hakkında verilen cezaların, hükümlülerin eğitilmeleri, meslek edinmeleri ve yeniden toplumla bütünleştirilmeleri amaçları güdülerek yerine getirildiği tesislerdir. Bu kurumlarda firara karşı engel bulundurulmaz; kurum güvenliği iç güvenlik görevlilerinin gözetim ve sorumluluğunda sağlanır. Kurum içinde veya dışında herhangi bir eğitim ve öğretim programına devam eden ve on sekiz yaşını dolduran çocukların, eğitim ve öğretimlerini tamamlayabilmeleri bakımından yirmi bir yaşını bitirinceye kadar bu tesislerde kalmalarına izin verilebilir. Haklarında tutuklama kararı bulunanlar ile 11 inci madde kapsamına girenler hariç olmak üzere, bu tesislerde bulunan çocuk hükümlüler kapalı ceza infaz kurumlarına gönderilmezler.

B. SAYISAL VERİLER

a. Emniyet Genel Müdürlüğü çocuk polisinin suç işlediği şüphesiyle emniyet birimlerine gelen ve hakkında işlem yapılan çocuklar

175. Başta Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme olmak üzere yürürlükteki mevzuat esas alınarak Emniyet Teşkilatının çocuklara yönelik hizmetlerinin iyileştirilmesi amacıyla "Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü / Büro Amirliği Kuruluş,

Görev ve Çalışma Yönetmeliği" 13.04.2001 gün ve 24372 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

176. Yeni yapılanma ile Küçükleri Koruma Şube Müdürlükleri Çocuk Şube Müdürlüklerine; Küçükleri Koruma Büro Amirlikleri ise Çocuk Büro Amirliğine dönüştürülmüştür. Bu güne değin Küçükleri Koruma Şube Müdürlükleri tarafından yürütülen korunmaya, yardıma muhtaç, buluntu, kimliği tespit edilemeyen, sokakta yaşayan, başıboş, terkedilmiş, mülteci, refakatsiz ve benzeri çocuklara yönelik hizmetlerin yanı sıra, suç işlediği şüphesi altında bulunan çocukların adli-idari tüm suç soruşturmaları da Çocuk Şube Müdürlükleri / Büro Amirlikleri tarafından yürütülmektedir. Ülke genelinde tüm illerde Çocuk Şube Müdürlüğü, İlçelerde Çocuk Büro Amirlikleri bulunmaktadır. İki haftalık çocuk polisi temel eğitimi alan polis memurları ve amirleri çocuk polisi olarak göreve başlamaktadır. 2006 Aralık ayı itibari ile 3484 çocuk polisi ile hizmet verilmektedir.

177. Polis tarafından yasayı ihlâl iddiasıyla yakalanan 18 yaşın altındaki kişilerin sayısı hakkında EK 3 Tablo 52'de bilgi verilmektedir. Suç işlediği şüphesi ile emniyete getirilen çocuk sayısında büyük bir artış gözlenmektedir. 2001 yılında emniyete getirilen çocuk sayısı 13.309 iken 2006 yılında bu sayı 70.395'e yükselmiştir.

178. Jandarma sorumluluk bölgesinde, 2002-2006 yılları arasında suç işlediği şüphesiyle işlem yapılan çocuk sayıları EK 3 Tablo 53'te gösterilmektedir. Suça sürüklenen çocuk sayısının 2001'den 2004 yılına kadar hızla artış gösterdiği, 2004 yılından 2006 yılına doğru ise azalış gösterdiği görülmüştür. 2005 ve 2006 yıllarındaki bu azalışın, her yıl artan kırsal kesimden kente göç olayı ve 01.04.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu ile bazı asayiş suçlarının kabahat olarak düzenlenmesinden kaynaklandığı değerlendirilmektedir.

b. Hukuki veya başka tür yardım sağlanan davalar

179. Kanunla ihtilafa düşmüş olan sanık çocuğa hukuki yardım kapsamında avukat ataması zorunludur. 2002 yılından itibaren Ankara, İstanbul, İzmir gibi büyük illerin barolarında Çocuk Hakları Merkezleri kurulmuş ve bu servisler tarafından mağdur çocuğa da gönüllü olarak hukuki yardım sunulmaya başlanmıştır. 2005 yılında ise Ceza Muhakemesi Kanununda yapılan değişiklikle sanık çocuğa hukuki yardım kapsamında ücretsiz avukat atanması uygulaması aynı şekilde mağdur çocuk içinde zorunlu hale gelmiştir. Büyükşehirlerimizin Barolarının Çocuk Hakları Biriminden alınan verilere göre 2001-2006 tarihleri arasında Diyarbakır Barosu Başkanlığı tarafından 2.761 mağdur çocuğa avukat, 41.445 sanık çocuğa

müdafî ataması yapılmıştır. İstanbul Barosu Başkanlığı tarafından 24.881 mağdur çocuğa avukat, 289.037 sanık çocuğa müdafî ataması yapılmıştır. Antalya Barosu Başkanlığı tarafından 250 mağdur çocuğa avukat, 300 sanık çocuğa müdafî ataması yapılmıştır.

180. SHÇEK Genel Müdürlüğü tarafından Çocuk Koruma Kanunu çerçevesinde suça sürüklenen ve koruma ihtiyacı içinde olan çocuklar hakkında alınacak tedbirlerle ilgili olarak Koruma Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri oluşturulma çalışmaları başlatılmıştır. Bu merkezler Kanunda tanımlanarak açılmaları için yasal zemin oluşturulmuştur. Toplam 50 kapasite ile İzmir, İllinde 2006 yılında erkek çocuklara yönelik Koruma Bakım ve Sosyal Rehabilitasyon Merkezi açılmıştır.

c. Çocuk Mahkemelerince karara bağlanan davalar

181. İlk rapor döneminde yetersiz olan çocuk mahkemesi sayısı raporlama dönemi itibariyle, 13 Çocuk Ağır Ceza mahkemesi, 64 Çocuk Mahkemesi olmak üzere toplam 77'ye yükselmiştir.

182. Çocuk mahkemelerinde çocuklar hakkında verilen kararlara ilişkin sayısal bilgiler EK 3 Tablo 54'dedir. Tabloda 2004 yılı öncesi ve sonrasındaki fark şu durumdan kaynaklanmaktadır: 15-17 yaş grubundaki çocuklar, 2004 yılından önce yetişkin mahkemelerinde işlem görürken bu yıldan başlayarak çocuk mahkemelerinde işlem görmüşlerdir.

d. Eğitimevinin özel eğitim programlarına katılan çocuklar

183. 29.12.2004 tarihinde resmi gazetede yayınlanan 5275 sayılı Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun gereğince "İslahane(İslahevi)" ismi "Çocuk Eğitimevi" olarak değiştirilmiştir. Eğitimevi özel eğitim ve iyileştirme programlarına katılan 18 yaş altı kişilerin sayısı EK 3 Tablo 55'de verilmiştir.

e. Mükerrer suç işleyen çocuklar

184. Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Müdürlüğünden alınan verilere göre, 2004- 2005 yılında yapılan bir çalışmada 2004 yılında 12 ve15 yaş grubunda 205 mahkumiyet kararı verilen çocuklardan sadece 21 tanesi tekrar suç işlemiştir. 2004 yılında 16-18 yaş grubunda bulunan 2701 çocuğa mahkumiyet kararı verilmiş, çocuklardan 385'i tekrar suç işlemiştir. 2005 yılı içerisinde 12-15 yaş grubunda bulunan 218 çocuk hakkında mahkumiyet kararı verilmiş olup, bu çocuklardan 15 kişi tekrar suç işlemiştir. 16-18 yaş grubunda da 2113 kişi

hakkında mahkumiyet kararı verilmiş, 268 çocuk tekrar suç işlemiştir. Verilere göre mükerrer suç işleyen çocuk oranında azalma görülmektedir.

C. ÇOCUKLAR HAKKINDA UYGULANAN TEDBİRLER VE CEZALAR

185. Polis ve Jandarma tarafından yasayı ihlâl iddiası ile yakalanan çocuk sayıları yukarıdaki bölümde verilmiştir. Çocukların göz altına alınma süreleri Yakalama ve Gözaltına Alma Yönetmeliğinde belirlendiği üzere 24 saati geçemez. Fakat bahse konu 24 saat üst limit olup, daha erken işlemlerinin bitmesi durumunda gecikmeksizin ilgili makama sevk edilmektedir.

186. 2006 yılı itibariyle hizmet vermeye başlayan 133 denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlüğü tarafından çocuklara ilişkin verilen denetimli serbestlik kararları infaz edilmektedir. Bu kapsamda suça sürüklenen çocuklar ceza infaz kurumuna alınmak yerine, ailelerinden ve sosyal çevrelerinden ayrılmadan mahkemece belirlenen yükümlülüklerini yerine getirerek ceza sürelerini tamamlamaktadırlar. 2006 yılında 3773 çocuk hakkında denetimli serbestlik kararı verilmiştir.

187. Yıllara göre çocuk eğitimevinde kalan çocukların sayısına dair veriler EK 3 Tablo 56'de gösterilmektedir. Çocuk Eğitimevinde kalan çocukların sayıları yıllara göre azalma göstermektedir. 2005 yılında Çocuk Koruma Kanununun yürürlüğe girmesiyle kanunda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirlerin çocuk mahkemelerince uygulanmasıyla çocuklar hakkında özgürlüğü kısıtlayıcı tedbirlere daha az yer vermeye başlanmıştır. Çocukların bu kurumlarda kalma süreleri EK 3 Tablo 57'dedir. Türkiye'deki Ceza İnfaz Kurumlarında Kalan Çocukların Yıllara Göre Dağılımı EK 3 Tablo 58'dedir. Çocukların Ceza İnfaz Kurumlarında 2006 yılına ait Ortalama Tutuklu Kalma Süreleri EK 3 Tablo 59'dedir.

188. Cezası kesinleşen çocuklar yani hüküm alan çocuklar, Çocuk Eğitimevlerine gönderilmektedir. Türkiye'de üç adet Çocuk Eğitimevi bulunmaktadır. Bunlar; Ankara, İzmir ve Elazığ Çocuk Eğitimevleridir.

189. Yetişkin kapalı ceza infaz kurumlarının çocuk bölümlerinde kalan çocuklara ilişkin veriler EK 3 Tablo 60'dedir.

190. Bir mahkeme tarafından suçlu bulunan ve cezası ertelenen ya da özgürlüğün kısıtlanması dışında bir cezaya çarptırılmış bulunan çocuklar ve bir mahkeme tarafından bir suçtan mahkum edilerek hapis cezasına çarptırılmış çocuklara ilişkin veriler EK 3 Tablo 61'dedir.

191. Yakalama, gözaltı, mahkumiyetleri esnasında istismar ve kötü muameleye maruz kalan 18 yaşın altındaki kişilerle ilgili bildirilmiş olayların sayısına ilişkin bildirilmiş herhangi bir veriye ulaşılamamıştır.

4. ÇOCUK İŞÇİLİĞİ DÂHİL OLMAK ÜZERE, ÇOCUKLARIN EKONOMİK OLARAK SÖMÜRÜLMESİ (Md. 32)

A. ÇOCUK İŞÇİ OLARAK İSTİHDAM EDİLEN VE ASGARİ ÇALIŞMA YAŞININ ALTINDAKİ ÇOCUKLAR

192. Türkiye çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik çabalarını sürdürmektedir. Çalışma ve Sosyal Güvelik Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğü Çalışan Çocuklar Bölümü, Uluslararası Çalışma Örgütü ile işbirliği içinde, 182 sayılı sözleşmede belirtilen doğrultuda, ilgili tüm kurum ve kuruluşların katkılarıyla çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinin, ortadan kaldırılmasına yönelik olarak “Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi İçin Zamana Bağlı Politika ve Program Çerçevesi” hazırlamıştır. Programa göre öncelikli hedef gruplar “sokakta çalışma, küçük ve orta ölçekli işletmelerde ağır ve tehlikeli işlerde çalışma, tarımda aile işleri dışında, ücret karşılığı gezici ve geçici tarım işlerinde çalışma” olarak belirlenmiştir.

193. Hazırlanan program ile devlet, çocukların çalışma yaşamına girmesinde temel nedenleri oluşturan yoksulluğun ortadan kaldırılması, eğitimin kalitesinin ve ulaşılabilirliğinin artırılması, toplumsal bilinç ve duyarlılığın artırılması gibi geniş kapsamlı tedbirlerle çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinin 10 yıllık bir zaman periyodu (2005-2015) içinde önlenmesini temel hedef olarak almıştır.

194. Bir çok kamu kurum ve kuruluşu ile sosyal taraflarca, Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi İçin Zamana Bağlı Politika ve Program Çerçevesi'nin uygulanmasına destek vermek üzere 2005 yılı başından itibaren çocuk işçiliğinin yoğun olarak görüldüğü yirmi ilimizi (İstanbul, Kocaeli, Bursa, İzmir, Sinop, Kastamonu, Çankırı, Ankara, Çorum, Adana, Antalya, Ordu, Elazığ, Diyarbakır, Gaziantep, Şanlıurfa, Erzurum, Van, Batman ,Mardin) kapsayan 10 proje uygulamaya konulmuştur.

195. Uygulamaya konulan projeler ile yaklaşık 25,000 çalışan veya çalışma riski taşıyan çocuğa ulaşılmış, okula devam etmeyen çocuklar uygun eğitim programlarına yönlendirilmiş ve çocuklara eğitim desteği sağlanmıştır. Ailelere ise mesleki eğitim verilerek istihdama katılımları sağlanmıştır.

196. Ulusal mevzuatımızın 138 ve 182 sayılı ILO Sözleşmeleri ile 94/33 EEC sayılı AB Direktifine uyumlu hale getirilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir.

197. Bu kapsamda, Çalışma Genel Müdürlüğü Çalışan Çocuklar Bölümü tarafından ILO/IPEC kapsamında “ Çocuk İşçiliği Konusunda Ulusal Kapasitenin Geliştirilmesi Doğrudan Eylem” projesi yürütülmüştür.

198. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü çalışan ve çalışma riski altında olan çocukları yeniden okula kazandırmak için önemli çalışmalar yapmıştır. 1997 yılından itibaren 8 yıllık kesintisiz eğitime geçilmesiyle çocuk işçiliğinde önemli oranda azalma olmuştur. Aşağıda verilen TÜİK’in 2006 verileri çocuk işçiliği araştırma anketi bunu ortaya koymaktadır. İlköğretim Genel Müdürlüğü 2005 -2015 yılları arasında çocuk işçiliğini önlenmesi temel hedefi doğrultusunda ilgili kurumlarla işbirliği içerisinde çalışmalarına devam etmektedir. Çalışan Çocuklar Eğitim İnisyatifi Tarladan Okula Projesi ve Adana Karataş’ta Mevsimlik Tarım İşlerindeki Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi Projesi ile 10.000 den fazla çocuğa ulaşılmıştır. Diğer kamu kurum ve kuruluşlarının yaptığı çalışmalara da destek verilmektedir.

199. Türkiye’de Çocuk İşçiliğini önlemeye yönelik çalışmalar istatistiklere de yansımıştır. Yıllar itibariyle çalışan çocuk sayısında belirgin bir azalma görülmüştür. TÜİK tarafından yapılan çocuk işgücü araştırma sonuçlarına göre; 6-17 yaş grubunda ekonomik faaliyette (tarım, sanayi, ticaret, hizmet) bulunan çocuk sayısı 1994 yılında 2.269.000 (%15.2) iken, 1999 yılında 1.630.000’e (%10.3), 2006 yılında ise 958.000’e (% 5.9) düşmüştür.

200. 2006 yılı Haziran ayında Cenevre’de yapılan ve 189 ülkenin Çalışma Bakanlarının katıldığı ILO Genel Kurulunun özel oturumuna Çocuk işçiliği konusunda en iyi mücadeleye eden 3 ülkeden biri olarak ülkemiz seçilmiştir.

201. Çalışma yaşamı ile ilgili mevzuatın uygulanması, temel olarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB) İş Müfettişleri tarafından denetlenmektedir. Konuyla ilgili önceden planlanmış genel ve kontrol teftişler yanında tarama teftişi ve şikayet incelemesi konularında da prosedürler mevcut bulunmakta olup, özellikle çocuk işçiliğiyle ilgili şikayetler öncelikli olarak inceleme kapsamına alınmaktadır. İş Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından ülke genelinde yürütülen çalışmalarla ilgili olarak her yıl bir denetim raporu hazırlanmakta ve bu raporlar 81 sayılı ILO Sözleşmesi çerçevesinde periyodik olarak Uluslararası Çalışma Teşkilatına gönderilmektedir. Bunun yanında, çocuk işçiliğinin en kötü şekillerine giren ve ÇSGB İş Müfettişlerinin denetim kapsamı dışında bulunan alanlardaki çalışmalara ise ilgili kanunlar çerçevesinde, polis, jandarma, belediye zabıtası gibi görevliler tarafından müdahale edilmektedir. Ayrıca aileleri tarafından zorla çalıştırılan çocuklar ile ilgili olarak bu aileler hakkında suç duyurusunda bulunulmakta, ailelerin velayet haklarının

nezi ile bu çocukların SHÇEK Genel Müdürlüğüne bakım ve korunma altına alınması sağlanmaktadır.

202. İş Teftiş Kurulu Başkanlığı olağan denetim programlarında çocukların çalışma koşul ve ortamlarını incelemekte ve yasal önlemlerin alınmasını sağlamaktadır. Bu kapsamda; 2003 yılında 54430 teftiş yapılmış, yapılan tüm teftişler sonucunda,1200 çocuk işçi ile 2266 çırak, 2004 yılında 48948 teftiş yapılmış, yapılan tüm teftişler sonucunda 3843 çocuk işçi ile 3750 çırak, 2005 yılında 62369 teftiş yapılmış, yapılan tüm teftişler sonucunda,1604 çocuk işçi ile 3807 çırak tespit edilerek gerekli yasal prosedür uygulanmıştır.

203. 2006 yılı Ekim, Kasım ve Aralık aylarında Hanehalkı İşgücü Anketi ile birlikte Çocuk İşgücü Araştırması gerçekleştirilmiştir. Araştırmada 6-17 yaş grubundaki çocuklar kapsanmış ve toplam 28.978 çocuk ile görüşülmüştür. Sözkonusu araştırma sonuçlarına göre;

204. 2006 yılı Ekim, Kasım, Aralık döneminde Türkiye genelinde 6-17 yaş grubundaki çocuk sayısı 16 milyon 264 bindir. 6-17 yaş grubundaki çocuklar, kurumsal olmayan sivil nüfusun % 22,3'ünü oluşturmaktadır. Bu yaş grubundaki çocukların % 60,9'u kentsel, % 39,1'i kırsal yerlerde bulunmaktadır. Bu çocukların % 84,7'si bir okula devam ederken, % 15,3'ü okula devam etmemektedir. Okula devam etmeyen çocukların % 58,8'ini kız çocukları oluşturmaktadır.

205. 6-17 yaş grubunda bulunan 16 milyon 264 bin çocuktan % 5,9'u ekonomik bir işte çalışmakta, bir başka ifadeyle istihdam edilmektedir (958 bin kişi). Türkiye genelinde 6-17 yaş grubunda istihdam edilen çocukların % 47,7'si kentsel, % 52,4'ü kırsal yerlerde yaşamaktadır. İstihdam edilen çocukların % 66'sını erkek, % 34'ünü kız çocukları oluşturmaktadır.

Tablo: Çocuk İşgücü Temel Göstergeleri, (Bin kişi)

	Ekim 1994	Ekim 1999	2006 (Ekim-Kasım- Aralık)
Kurumsal olmayan sivil nüfus	59 736	65 422	72 957
0-5 yaş grubundaki nüfus	8 469	7 930	8 479
6-17 yaş grubundaki nüfus	14 968	15 821	16 264
İstihdam (6 ve daha yukarı yaş)	20 984	22 124	22 963
İstihdam (6-17 yaş)	2 269	1 630	958
İstihdam oranı (6-17 yaş)	15,2	10,3	5,9
Kent	611	478	457
Kır	1 659	1 151	502
Erkek	1 372	955	632
Kadın	898	675	326
Tarım	1 510	990	392
Tarım-dışı	759	640	566
Ücretli veya yevmiyeli	648	617	513
Kendi hesabına veya işveren	52	28	26
Ücretsiz aile işçisi	1 570	985	420

Kaynak: TÜİK, Çocuk İşgücü İstatistikleri

Not.:1994 ve 1999 Çocuk İşgücü Anketi sonuçları 2000 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre revize edilmiştir.

206. Çalışan çocukların % 31,5'i bir okula devam ederken, % 68,5'i öğrenimine devam etmemektedir. Okula devam eden 6-17 yaş grubundaki çocukların % 2,2'si ekonomik bir işte çalışırken, okula devam etmeyen çocukların % 26,3'ü ekonomik işlerde çalışmaktadır. Çalışan çocukların % 41'i tarım (393 bin kişi), % 59'u tarım dışı sektörde (565 bin kişi) faaliyet göstermektedir. Çalışan çocuklardan % 53,5'i ücretli veya yevmiyeli, % 2,7'si kendi hesabına veya işveren, % 43,7'si ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır. 6-17 yaş grubundaki çocukların, % 43,1'i ise ev işlerinde çalışmaktadır. Ev işlerinde ailesine yardımcı olduğunu ifade eden 7 milyon 4 bin çocuğun, % 61,2'sini kız çocukları oluşturmaktadır (4 milyon 289 bin kişi). Okula devam eden çocukların % 42,8'i ev işlerine yardımcı olurken, okula devam etmeyen çocukların % 44,4'ü ev işlerine yardımcı olmaktadır.

207. Uygulama dönemleri itibariyle ev işlerinde çalışan çocuk sayısı karşılaştırılırken, soru ifadelerindeki farklılık dikkate alınmalıdır; 1994 ve 1999 yıllarında çocukların ev işlerinde çalışıp, çalışmadıkları tek bir soru ile alınmışken, 2006 yılı araştırmasında ev işleri tek tek çocuklara hatırlatılmak suretiyle sorgulanmıştır. Çocuklara, ev işlerinin ayrı ayrı hatırlatılması, hatırlamadan kaynaklanan hataları en aza indirerek, 2006 yılı uygulamasında bu sorulara daha fazla "evet" şeklinde cevap alınmasını sağlanmıştır. Dolayısıyla, 2006 yılında ev işlerinde çalışan çocuk sayısı sayısal olarak yükselmiş görünmekle birlikte, soru kapsamındaki farklılıklar nedeniyle, net artışın ne kadar olduğunu ifade edebilmek ve uygulama dönemleri itibariyle bu değişken için mutlak bir karşılaştırma yapmak doğru

değildir. Ayrıca, ev işlerinde çalışma konusunda bir saat kriterinin söz konusu olmadığını ve haftada 1 saat veya daha az süreyle ev işlerinde çalışan çocukların da toplam sayıya dahil edildiğini belirtmek gerekir. Ev işlerinde ailesine yardımcı olduğunu ifade eden çocukların % 74,4'ü haftada 7 saatten daha az, % 15,2'si ise 8-15 saat arasında ev işleriyle meşgul olmaktadır.

B. ÜCRETSİZ TEMEL EĞİTİM VE MESLEKİ EĞİTİM

208. Sokakta yaşayan/çalıştırılan çocuklara yönelik; SHÇEK Genel Müdürlüğü 1997 yılı itibariyle 1 Çocuk ve Gençlik Merkeziyle başlattığı hizmetlerini, 2006 Aralık ayı itibariyle, 44 Merkez ve bu merkezlere bağlı olarak hizmet veren 8 Gözlemevi ile sürdürmektedir. Merkezler aracılığı ile 2006 yılında 9.114 sokakta yaşayan/çalıştırılan çocuğa hizmet verilmiştir.

209. Sokakta yaşayan/çalıştırılan çocukların, örgün eğitim veya mesleki eğitime dahil edilmeleri ve ailelerinin yanına veya kurum bakımına yönlendirilerek, eğitimini tamamlamış ya da iş sahibi gençler olarak rehabilitasyonlarının tamamlanması amacıyla, 2004 yılında Başbakanlığın talimatıyla Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanının koordinasyonunda, İçişleri Bakanı, Sağlık Bakanı, Milli Eğitim Bakanı ve Adalet Bakanından oluşan bir komite kurulmuştur. Bakanlardan oluşan Komitenin talimatları ile SHÇEK Genel Müdürlüğü'nce, Türkiye genelinde uygulanmak üzere basamaklandırılmış yeni hizmet modeli hazırlanarak yürürlüğe girmiştir.

210. ILO Türkiye Temsilciliği ile SHÇEK Genel Müdürlüğü arasında imzalanan Protokol ile hedeflenmiş 13 ilde (Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Çorum Diyarbakır, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Şanlıurfa, Batman, Mersin) sokakta çalışan çocukların iş yaşamından çekilerek eğitime yönlendirilmeleri ve risk grubundakilerin de çalışmaya başlamalarının engellenmesi amacıyla yürütülen proje kapsamında, bugüne kadar çalışma riski bulunan 3680 çocuk eğitime yönlendirilmiştir. 1991 çocuk ise çalışma hayatından çekilerek eğitime kazandırılmıştır. Toplam 5671 çocuk eğitime kazandırılmış ve 3000 aileye de danışmanlık ve sosyal destek hizmeti verilmiştir. Hedeflenmiş 13 İlde Sokakta Çalıştırılan Çocukların Çalışma Yaşamından Çekilerek Eğitime Kazandırılması Projesi kapsamında eğitime yönlendirilen çocuk sayısı EK 3 Tablo 62'dedir.

5. UYUŞTURUCU VE MADDE BAĞIMLILIĞI (Md. 33)

211. Madde bağımlısı çocuk kurbanların tümünü kapsayacak şekilde bir veri bulunmamakla birlikte, 2003 yılında Alkol ve Diğer Uyuşturucular hakkında Avrupa Okul Anketi Projesi

(ESPAD) esasında Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç İle Mücadele Örgütü (UNODC) Türkiye Temsilciliği tarafından 6 büyük şehirde (Adana, Ankara, Diyarbakır, İstanbul, İzmir, Samsun) yapılan anket kapsamında 88 okul ziyaret edilmiştir. Gençler arasında madde kullanımını gösteren bölümde, ankete katılanların kendi bildirdikleri yaşam boyu, son 12 aylık dönemdeki ve son 30 gün içindeki madde, alkol ve sigara kullanım verileri irdelenmektedir. Alkol, tütün ve diğer maddeleri kullanım deneyimleriyle ilgili sorulara cevap veren öğrencilerin yarısından fazlası sigara deneyimi olduğundan bahsetmiştir. Sigara deneyimi açısından iki uç sonuç elde edilmiştir: Öğrencilerin % 18'lik bir kısmı sigarayı bir ya da iki kez denediklerini, % 13'ü ise 40'ın üzerinde sigara deneyimleri olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin yarısından azı alkollü içki deneyimi olduğunu söylemiştir. Öğrencilerin çoğu alkol deneyimleri olduğunu belirtmekle birlikte, % 20'lik bir grup bir ya da iki kez sarhoş olduğunu belirtmiştir. Öğrenciler arasında, en çok kullanılan maddeler, sırasıyla, esrar ve uçucular olarak bildirilmiştir. Bu maddeleri, (reçetesiz) anabolik steroidler, sakinleştiriciler veya sedatifler ve ecstasy izlemektedir. Öğrencilerin % 5'inden fazlası doktor gözetiminde sakinleştirici kullandığını da belirtmiştir. Bununla birlikte, öğrencilerin çoğunluğu bu maddeleri üç haftadan az kullandıklarını ifade etmiştir. Son 12 aydaki alkol kullanım oranları tüm öğrencilerde % 35 civarındadır. Yine, erkeklerde kızlardan daha yüksek oranlar söz konusudur. Aynı şekilde, öğrencilerin %16'sı son 12 aylık dönemde bir ya da iki kez sarhoş olduğunu belirtmiştir. Son 12 aylık dönemde kullanıldığı bildirilen maddeler içinde, öğrencilerin % 3'ünden fazlası esrar, %2'den fazlası da uçucu madde kullandığını ifade etmiştir. Erkeklerdeki oranlar, kızlara göre yine daha yüksektir. Esrar ve uçucular dışındaki maddelerin kullanılmasıyla ilgili olarak, öğrencilerin %1'inden azı son 12 aylık dönemde bu maddeleri de kullandıklarını belirtmiştir. Son 30 günde alkol, tütün ya da madde kullanımıyla ilgili oranlara, bunları ilk kez denemiş olanlarla bu maddeleri sürekli esasta kullananlar bir arada dahil edilebilir. Son anketi cevaplayanların 30 gündeki alkol kullanımları hakkında verdikleri bilgilere göre, öğrencilerin neredeyse %20'si (toplamda %10'u) bu süre içinde bir ya da iki kez alkol kullandığını ifade etmiştir. Öğrencilerin 15'inden fazlası bir seferde beşten fazla içki içtiğini (Örn. partide, vs), %8'i ise görüşmeden önceki 30 günlük dönemde bir ya da iki kez sarhoş olduğunu belirtmiştir. Son 30 günlük süre zarfında günlük sigara içimi ile ilgili soruya, öğrencilerin çoğu 1-5 sigara içtiklerini söyleyerek cevap vermiştir. Bunu 6-10 sigara cevabı izlemektedir. Esrar ve uçucu madde kullanımıyla ilgili olarak, öğrencilerin %2'sinden fazlası bu dönemde, yani son 30 gün içinde, bu maddeleri kullandıklarını ifade etmiştir. Son 30 günlük dönemde öğrenciler tarafından kullanılan diğer maddelerin oranının % 1'e yakın olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca yapılan çalışmada, 15 yaş altında tedavi için gelen 20

çocuktan, biri 11, ikisi 12, dördü 13, 13'ü 14 yaşındadır. Cinsiyet dağılımına baktığımızda çocukların hepsi erkektir ve 16'sı ailesiyle, 3'ü kurumlarda, biri belirtilmeyen bir yerde yaşamaktadır. 20 çocuğun 17'si uçucu madde bağımlısı, üçü esrar kullanıcısıdır. Dokuzu hergün madde kullanırken, yedisi haftada 2-6 gün, üçü haftada bir günden az kullanmaktadır, bir kişi geçen ay hiç kullanmamıştır. Üç kişi 10 yaş, iki kişi 11 yaş, dört kişi 12 yaş, sekiz kişi 13 yaş, üç kişi 14 yaş ilk kullanım yaşı olarak belirtmiştir. Ayrıca Avrupa Birliğine giriş sürecinde Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezine üye olunmuştur. Bundan sonraki raporlama döneminde konuya ilişkin ayrıntılı veri sağlanacaktır.

212. Ülkemiz genelinde 15 tane madde bağımlılığı tedavi merkezinden alınan bilgilere göre; 483 yatak kapasitesi bulunmaktadır. 2005 yılı içerisinde bu merkezlere 2078 kişi yatarak tedavi olmak için gelmiştir. Tedaviye gelenlerden, 1023 kişi opiyatlarla, 75 kişi kokain ile, 105 kişi uyuşturucularla, 65 kişi hipnotik ve sedatiflerle, 271 kişi uçucularla, 440 kişi kanabisle, 29 kişi diğer maddelerden herhangi biriyle madde kullanmaya başladığını belirtmiştir. İlk kullanım yaşı onbeşin altında 271 kişi iken, 15-19 yaş aralığında 654 kişidir. 15 yaş altında tedavi için gelen 20 çocuktan, 1'i 11, 2'si 12, 4'ü 13, 13'ü 14 yaşındadır. Cinsiyet dağılımına baktığımızda çocukların hepsi erkektir ve 16'sı ailesiyle, 3'ü kurumlarda, 1'i belirtilmeyen bir yerde yaşamaktadır. 20 çocuğun 17'si uçucu madde bağımlısı, 3'ü kanabis kullanıcısıdır. 3 kişi 10 yaş, 2 kişi 11 yaş, 4 kişi 12 yaş, 8 kişi 13 yaş, 3 kişi 14 yaş ilk kullanım yaşı olarak belirtmiştir.

213. Madde kullanımı ile mücadele etkinlikleri çerçevesinde, Emniyet Genel Müdürlüğü Türkiye Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (TUBİM) eğitim ve bilinçlendirme etkinliklerine hız vermiştir. 2006 yılında Uygulama ve İrtibat Biriminde görevli personelimizin "Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılıkla Mücadelede Ulusal Politika ve Strateji Belgesi"nin yükümlülükleri çerçevesinde ve eylem planları dâhilinde, tüm illerimizde madde kullanımı ile mücadele konusunda, İl İrtibat noktalarımızın koordinesi ile gerçekleştirilen tüm projeli panel, konferans, kampanya ve etkinliklerin 2006 yılında analiz değerlendirme sonuçlarına göre; 1013 eğitim faaliyeti neticesinde; 7166 öğretmen, 15519 öğrenci velisi, 10891 sivil toplum kuruluşu üyesi, 5926 kamu kurum çalışanı, 6535 özel sektör çalışanı, 127640 ilköğretim, lise ve üniversite öğrencisi olmak üzere toplam 178521 kişiye; konferans, basın yoluyla yazılı ve görsel eğitim, yarışma düzenlenerek madde kullanımı ve bağımlılığının önlenmesine yönelik olarak ulaşılmıştır.

6. CİNSEL SÖMÜRÜ, SUİSTİMAL VE İNSAN KAÇAKÇILIĞI (Md. 34)

214. İnsan ticareti mağdurlarının ücretsiz tedavilerinin sağlanması için, 20 Ocak 2004 tarihinde Bakanlar Kurulu Kararı yürürlüğe girmiştir. Mağdurların tedavi, bakım ve hukuki prosedür süresinde, yasal olarak Türkiye’de kalmalarının sağlanması amacıyla, geçici ikamet izni verilmesi uygulaması başlatılmıştır. TCK 80.madde gereğince, çocuklar da dahil tüm insan ticareti mağdurlarına fiziksel ve psikolojik danışmanlık hizmeti, Sağlık Bakanlığı’na ücretsiz olarak sağlanmaktadır. Emniyet Genel Müdürlüğü Yabancılar, Hudut ve İltica Daire Başkanlığı verilerince aynı olup, ülkemizde tespit edilen insan ticareti mağduru çocuk sayısı 2004 yılında 1, 2005 yılında 6, 2006 yılında 14’dir.. Tüm çocuk mağdurlara ülkelerine dönene kadar sığınma evlerinde kaldıkları süre boyunca rehabilitasyon hizmeti sağlanmıştır. SHÇEK Genel Müdürlüğü tarafından ticari cinsel sömürüye maruz kalan kız çocuklarının tedavi ve rehabilitasyonuna yönelik çalışmalar İstanbul Taksim ve Bahçelievler Çocuk ve Gençlik Merkezleri, İzmir Buca Kız YY’na bağlı Ara İstasyon Merkezi ve Mardin Musa Cihaner ÇY ve Kız YY’na bağlı Ara İstasyon Merkezi ile yürütülmektedir. Ara istasyon merkezlerimizde hizmet 2006 yılında başlamış olup toplam kapasitesi 22’dir. Ayrıştırılmış veriler EK 3 Tablo 63’dedir.

215. Ticari amaçlı cinsel sömürü, cinsel suistimal gibi çocuklara karşı işlenen suçlara ilişkin karara bağlanan dava sayısına veriler EK3 Tablo 64’dedir.

216. Çocuk işçiliği dahil başka maksatlar için kaçırılan çocuk sayısına ilişkin Jandarma Genel Komutanlığından alınan veriler EK 3 Tablo 65’dedir.

217. Çocuk kaçakçılığını engelleme ve çocukların onuruna saygı gösterme amacıyla eğitim alan infaz görevlileri ile ilgili olarak, ilgili kurumlardan veri sağlanmıştır.

218. Jandarma Genel Komutanlığından alınan verilere göre, yedi ilde bulunan Jandarma Çocuk Merkezlerinde görevli personel ile İl J.K.lıkları emrinde J.Çocuk Koruma Astsubayı olarak görev yapan personele 2003, 2004, 2005 ve 2006 yıllarında “Çocuk Suçlarını Önleme Kursu” verilmiştir. Çocuk suçlarını önleme kursunda ulusal ve uluslararası mevzuat, çocuk kavramı ve çocuk gelişimi, çocuk istismarı, çocuklarda madde bağımlılığı, internet üzerinden işlenen çocuk suçları, kurumlarla işbirliği, çocukların korunması ve çocuk suçlarının önlenmesi konularında bilgilendirme yapılmıştır.

219. Adalet Bakanlığı Ceza Tevkifevleri (CTE) Genel Müdürlüğü’nün konuyla ilgili olarak “CTE Kurumlarında Çocuklarla Çalışan Kurum Yöneticileri ile İnfaz ve Koruma Memurlarına Yönelik Eğitim Programlarının Geliştirilmesi Projesi” kapsamında çocukların

onurlarına saygı gösterme konuları ile ilgili infaz koruma memurlarına yönelik eğitim verilmiştir.

220. CTE Ankara Eğitim Merkezinde infaz koruma memurları göreve başlamadan önce aday memur eğitimi verilmektedir. Bu eğitim kapsamında da infaz koruma memurlarına yönelik çocukların onurlarına saygı gösterme konularını da içeren uluslararası sözleşmeler ile çocuk hakları konularının yer aldığı eğitim verilmiştir.

221. 2006 yılında çocuk kaçakçılığı ile mücadeleyi kapsayan insan ticareti ile mücadele konusunda eğitim alan Sahil Güvenlik Komutanlığı personeli sayısı 8'dir.

222. Çocuk Polisine ulusal ve uluslar arası mevzuat, çocuk gelişimi ve psikolojisi çocukla iletişim ve sosyal hizmet ders başlıklarında hizmetiçi eğitim verilmektedir.

223. İnterpol-Europol-Sirene Daire Başkanlığı bünyesinde İnterpol Genel Sekreterliği'nin koordinesinde eş zamanlı olarak yapılan operasyonlar neticesinde uluslararası alanda işlenen çocuk pornografisinin önlenmesine yönelik karşılıklı işbirliği çerçevesinde gerçekleştirilen çalışmalardan önemli başarılar elde edilmiş ve olayların failleri yakalanarak adalete teslim edilmiştir. İnterpole üye ülkeler nezdinde çalışma ve araştırmalar büyük bir titizlikle yürütülmektedir.

DOKUZUNCU BÖLÜM: ÇOCUK HAKLARI SÖZLEŞMESİ İHTİYARİ PROTOKOLLER

224. Çocukların Silahlı Çatışmaya Katılması İhtiyari Protokole İlişkin ülke raporumuz hazırlanmış olup, BM Çocuk Hakları Komitesine sunulmuştur.

225. Çocuk Satışı Çocuk Fahişeliği Ve Pornografisi İhtiyari Protokole ilişkin hazırlanan ülke raporumuz ve BM Çocuk Hakları Komitesi Sonuç Gözlemleri, ilgili tüm kurum ve kuruluşlarla paylaşılarak konuya ilişkin bilgilendirme ve duyarlılık arttırmaya yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Ayrıca gerek protokol gerekse ülke raporumuz ve sonuç gözlemleri SHÇEK Genel Müdürlüğünün WEB sayfasında yayımlanmaktadır. Hizmetiçi eğitim programlarında Çocuk Haklarına ilişkin verilen eğitimlerde çocuk pornografisi , satışı ve fahişeliği ihtiyari protokol ayrı bir konu başlığı olarak yer almaya başlamıştır.